

Srednje Podunavlje

Prirodne i kulturne vrijednosti kao temelj održivog razvoja

Természeti és kulturális értékek, mint a fenntartható fejlődés alapjai

Közép-Duna mente

Srednje Podunavlje

SADRŽAJ

Opis projekta	...01
Prirodne karakteristike Srednjeg Podunavlja u Mađarskoj i Hrvatskoj	...02
Prirodne karakteristike područja Beda-Karapandža u Mađarskoj	...02
Prirodne karakteristike Srednjeg Podunavlja u Hrvatskoj	...06
Zaštićena prirodna područja	...09
Mađarsko-hrvatsko zaštićeno područje Rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav	...09
Zaštićena prirodna područja u Mađarskoj	...11
Zaštićena prirodna područja u Hrvatskoj	...14
Povijest, tradicija i kultura Srednjeg Podunavlja (HU-HR)	...18
Tradicijska baština	...20
Sociološke i ekonomske karakteristike	...21
Baranya megye (HU)	...21
Osječko –baranjska županija (HR)	...22
Ekonomske djelatnosti vezane uz zaštićena i prirodna područja	...23
Mađarska	...23
Hrvatska	...26
Mogućnosti održivog razvoja	...29
Zaključak	...31

Priredila: Mr.sc. Jagoda Munić, Zelena akcija, Zagreb, 2012.

Közép-Duna mente

Közép-Duna mente

TARTALOM

Projekt leírása	...01
Természeti jellemzők a Közép-Duna mentén Magyarországon és Horvátországban	...02
A magyarországi Béda-Karapanca természeti jellemzői	...02
A horvátországi Közép-Duna mente természeti jellemzői	...06
Természetvédelmi területek	...09
Magyar-horvát védett területek Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum	...09
Védett területek Magyarországon	...11
Védett területek Horvátországban	...14
A Közép-Duna mente történelme, tradíciója és kultúrája (HU-HR)	...18
Tradicionális örökség	...20
Szociológiai és gazdasági jellemzők	...21
Baranya megye (HU)	...21
Eszék-Baranya megye (HR)	...22
A védett természeti területekhez kapcsolódó gazdasági tevékenységek	...23
Magyarország	...23
Horvátország	...26
A fenntartható fejlődés lehetőségei	...29
Zárszó	...31

Előkészítette: Mr. sc. Jagoda Munić, Zelena akcija, Zagreb, 2012.

Srednje Podunavlje

Opis projekta

Ovo istraživanje nastalo je u sklopu projekta Prekogranična zaštita Srednjeg Podunavlja – Dunav (IPA HU HR 2010), Udruge za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek u partnerstvu s Nacionalnim parkom Dunav-Drava (DDNPI) iz Mađarske i Javnom ustanovom Agencijom za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije (AUZPV). Ukupna vrijednost projekta bila je 176 777,50 EUR, a trajao je od 1.9.2011. do 30.12.2012.

Cilj projekta bio je potaknuti održivo upravljanje i zaštitu regije Srednjeg Podunavlja kroz prekograničnu suradnju na područjima Podunavlja Osječko-baranjske županije u Hrvatskoj (HR) te Baranya megye u Mađarskoj (HU). Ovo je izuzetno vrijedno prirodno područje, na kojem se nalaze: Park prirode Kopački rit, Regionalni park Mura-Drava, Nacionalni park Dunav-Drava, Rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav, kao i Natura 2000 područja. Dunav je ugrožen zbog neodrživih ljudskih aktivnosti kao što su ispuštanje otpadnih voda, intenzivna poljoprivreda, kanaliziranje rijeka te gubitak, odnosno isušivanje močvara.

Projekt je pridonio razvoju regionalnog identiteta kod lokalnog stanovništva, kao i osjećaju ekološke odgovornosti, ponosu na prirodnu baštinu i znanju o održivom upravljanju. Stvoreni su novi edukativni programi za prekogranično područje Dunava te je potaknuto rješavanje problema. Partneri su se educirali kroz studijske posjete Nacionalnim parkovima Donau-Auen i Neusiedlersee u Austriji, području Dunajské Luh u Slovačkoj, području Duna Múzeum-Esztergom i Nacionalnom parku Duna-Ipoly u Mađarskoj. Stečeno znanje primijenjeno je u edukacijskim centrima Muzej bijele rode (Kölked, Mađarska) i Eko centru Zlatna Greda u Kopačkom ritu. Novi dvojezični (mađarski i hrvatski) edukativni program uključuje radionice o prekograničnom području Srednjeg Podunavlja. Fokus edukacije su specifični problemi zaštite prirode i okoliša kao što su kanaliziranje rijeka, isušivanje močvarnih staništa, onečišćavanje rijeka, nestanak prirodnih šuma. Inventarizacija i promocija primjera dobre prakse u dunavskom prekograničnom području osnova je za daljnje promicanje održivog upravljanja prirodnim resursima Dunava i podloga za izradu dokumentarnog filma. U sklopu projekta izrađen je prvi film koji prikazuje prekograničnu podunavsku regiju kao jedinstveni prirodni prostor, a namijenjen je učenicima, lokalnom stanovništvu i turistima. Jedan od glavnih rezultata projekta je uspostavljena dugoročna suradnja partnera (Zeleni Osijek, DDNPI i AUZPV), u podizanju razine znanja i zaštiti ovog dijela Dunava kao jedinstvenog i zajedničkog resursa.

Projekt leírása

Ez a kutatás A Közép-Duna határon átnyúló védelme – „Danube” (IPA HU HR 2010) projekt keretében, a következő résztvevő intézmények együttműködésével jött létre: a Zeleni Osijek Természet- és Környezetvédelmi Egyesület, a magyarországi Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság (DDNPI) és az Eszék-Baranya megye i Agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima (AUZPV) szervezet. A projekt összértéke: 176777,50 EUR, időtartama 2011.09.01. – 2012.12.30.

A program célja a határon átnyúló együttműködés ösztönzése a Közép-Duna mente régió fenntartható fejlődése és védelme érdekében, a horvátországi Eszék-Baranya megyében (HR) és a magyarországi Baranya megyében (HU). Ezen a rendkívül értékes területen található a Kopácsi-rét Természeti Park, a Mura-Dráva Regionális Park, a Duna-Dráva Nemzeti Park és a Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum, mint Natura 2000-es területek. A Duna az olyan emberi beavatkozások miatt veszélyeztetett, mint a szennyvízterhelés, az intenzív mezőgazdaság, a folyamszabályozás, amelyek a mocsarak, lápok kiszáradásához vezetnek.

A projekt elősegítette az identitástudat fejlődését a helyi lakosság körében: erősítette a környezetért való felelősségvállalást, növelte a büszkeséget a természeti örökség iránt, és ismeretet nyújtott a fenntarthatóságról. A Duna területéhez köthetően határon átnyúló oktatási programok jöttek létre, ösztönözve a problémák megoldását. Az együttműködő partnerek ismereteinek bővítése szervezett tanulmányutakon történt: a Donau-Auen és a Neusiedlersee Nemzeti Parkban Ausztriában, a Dunajské Luh területén Szlovákiában, az esztergomi Duna Múzeumban és a Duna-Ipoly Nemzeti Parkban, Magyarországon. Az itt szerzett ismereteket a partnerek bemutatóhelyeiken, oktatási központjaikban használták fel: a Fehér Gólya Múzeumban (Kölked, Magyarország) és a Zlatna Greda Ökocentrumban a Kopácsi-réten. Az új kétnyelvű (magyar-horvát) oktatási program a határon átnyúló Közép-Duna menti régió műhelyeit öleli fel. A képzés fókuszában a környezetvédelem speciális problémái állnak: a folyamszabályozás, a mocsaras élőhelyek kiszáradása, a folyók szennyezése és a természetes erdők eltűnése. A határon átnyúló Duna régióban szerzett hasznos tapasztalatok számba vétele és promóciója ösztönzőleg hat a Duna természeti értékeinek fenntarthatóságára, és alapul szolgál egy születendő dokumentumfilmhez.

A projekten belül elkészült egy film, amely a Duna mente határon átnyúló régiót, mint egyedülálló természeti területet mutatja be. A film elsősorban a tanulóknak, a helyi lakosoknak és a turistáknak szól. A projekt egyik fő eredménye, hogy hosszú távú együttműködés alakult ki (Zeleni Osijek, DDNPI és AUZPV) az ismeretek bővítése érdekében és a Duna, mint egyedi közös forrásterület védelmében.

Prirodne karakteristike Srednjeg Podunavlja u Mađarskoj i Hrvatskoj

Prirodne karakteristike područja Beda-Karapandža u Mađarskoj

Područje Beda-Karapandža ima obilježja površine nastale djelovanjem rijeke. Na istočnom dijelu značajan je utjecaj vjetra u oblikovanju krajobraza, a kao njegovu posljednicu možemo pronaći živi pijesak. Najniža točka na ovom području nalazi se na 84 m n.v., a najviša dostiže visinu od 143 m. Riječna voda ima različite utjecaje na oblikovanje krajobraza: stvara negativne (udubljenja) i pozitivne (uzvišenja) oblike. U negativne oblike spadaju mrtvice koje su od korita rijeke odvojene prirodnim ili umjetnim načinom, a u najdubljim mrtvicama jezera sadrže otvorenu vodu. Većina mrtvica odmah nakon odvajanja počinje se puniti nanosima, zarastati i pretvarati se u močvare.

Na području Beda-Karapandža nalaze se brojne mrtvice i jezera, npr. Boki-Duna, Külső-Béda, Belső-Béda, Riha-tó. Proces zamočvarivanja može se primijetiti na različitim mjestima na području Beda-Karapandža. Ovakve mrtvice s jezerima i močvarama gdje se formira niz vlažnih staništa najvrjednija su mjesta u nacionalnom parku.

Dinamika rijeke dovodi i do odronjavanja visoke obale, jer je vanjska strana zavoja rijeke izložena bočnoj eroziji. Dunav teče neposredno duž prijelomne linije na granici između različitih geoloških struktura te se jedna strana lagano spušta, a druga uzdiže. Ovakve visoke obale nalazimo uz obalu Dunava kod Dunasekča, Bara i Mohača. Ove su obale od pleistocenskog lesa, a u donjim slojevima nalaze se naslage gline koje su, kada se natope vlagom, pogodne za stvaranje klizišta. Klizišta su posljednjih godina više puta nastala kod Dunasekča ispod utvrde Várhegy, dovodeći u opasnost utvrdu iz rimskog doba koja se nalazi na vrhu.

Može se navesti nekoliko primjera stvaranja pozitivnih geoloških formi u području Beda-Karapandža, kao što su uzvišenja, nanosi, sprudovi. Značajni su sprudovi: Felső-zátóny „Gornji-sprud“, Bezerédi-sprud, Bári-sprud, Szabadság-sprud, Cigány-sprud, Gabriella-sprud i Debrina-sprud. Svi su navedeni sprudovi strogo zaštićeni (izuzev Cigány-spruda) i predstavljaju značajne prirodne vrijednosti.

U sjeveroistočnom dijelu područja Beda-Karapandža nalazi se živi pijesak, gdje najveću ulogu u stvaranju površinskih oblika od pijeska ima vjetar koji prenosi i oblikuje pijesak čije su naslage stvorene krajem pleistocena/početkom holocena. Takvi su oblici npr. udubljenja, rippmark (mali nabori na pijesku) i dine (garmade, barhane i poprečne dine).

A Közép-Duna mente természeti jellemzői Magyarországon és Horvátországban

A magyarországi Béda-Karapancsa természeti jellemzői

Béda-Karapancsa területe a folyó változásának hatásait tükrözi. A keleti részén főként a szél alakította a tájat, amelynek következtében futóhomok alakult ki. A terület legalacsonyabb pontja a tenger szint feletti 84 méteren van, a legmagasabb pedig eléri a 143 métert.

A folyóvíz által létrehozott felszínformákat több csoportra bonthatjuk, aszerint hogy a folyó negatív (bemélyülő) vagy pozitív (kiemelkedő) formákat hoz létre. A negatív formákhoz tartoznak a folyóról természetes vagy mesterséges úton levált holtmedrek vagy holtágak, amelyek közül a legmélyebbek a ma is vizet tartalmazó morotvatavak. A holtágak vagy holtmedrek gyakran a leválás után mocsarasodni, láposodni kezdenek vagy feltöltődnek.

A tájegység területén számos holtág és tó található, pl.: Boki-Duna, Külső-Béda, Belső-Béda, Riha-tó. Az elmocsarasodás folyamata felfedezhető Béda-Karapancsa különböző részein. Az ilyen holtágak, tavak, mocsarak rendkívül fontos élőhelyek, a nemzeti park legértékesebb területei.

A folyó dinamikája a magaspartok omlását is előidézi, mert a folyó sodrása a külső íven pusztítja a partot. A nagy szintkülönbséget az eredményezi, hogy itt a Duna különböző geológiai törésvonalak mentén folyik, így az egyik oldal lassan emelkedik, a másik oldal pedig süllyed. Ilyen magaspartok találhatók Dunasekcsónél, Bárnál és Mohácsnál. Itt a partoldal anyaga a pleisztocén lösz, az alsóbb rétegekben agyag rétegek találhatók, amelyeken a felsőbb, vízzel telítődött rétegek megcsúszhatnak. Az utóbbi években ilyen csuszamlások fordultak elő Dunasekcsőn, a megerősített Várhegynél, veszélyeztetve ezzel a rajta fellelhető római kori emlékeket.

Pozitív formák kialakulására is sok példát említhetünk a tájegység területéről, az egykori medrek között kiemelkedések, övzátónyok, hátak, vagy a folyó szakaszán zátónyok jönnek létre. A tájegységben meglévő zátónyok: Felső-zátóny, Bezerédi-zátóny, Bári-zátóny, Szabadság-zátóny, Cigány-zátóny, Gabriella-zátóny, Debrina-zátóny. A Cigány-zátónyt kivéve fokozottan védettek, és nagy természetvédelmi értékét képviselnek.

Béda-Karapancsa Tájegység északkeleti területén futóhomok előfordulások alakultak ki. A futóhomokos területeken a legnagyobb felszínformáló erő a szél, amely a pleisztocén végén - holocén elején lerakódott homokot szállítja, és homokformákat hoz létre. Ilyen formák lehetnek mélyedések, de lehetnek homokfodrok, garmadák vagy parabolabuckák is.

Ovo se područje može podijeliti na nekoliko manjih cjelina. Južno od Mohača i na zapadnoj strani otoka nalaze se sedimentne stijene nizinskog tipa iz gornje krede, a na sjevernom i na istočnom dijelu otoka su dolomit i vapnenac iz srednjeg trijasa. Između ova dva područja, iznad Mohača, nalazi se tanak sloj stijena od vapnenca iz srednje jure. Matična stijena se pojavljuje na površini i kod Vári pustare pored mjesta Dunafalva, kod mjesta Bar (tahidolerit, bazalt), zatim u Mohaču i u Sekeljsabaru u rudnicima kamena u dolini Jenyei. Istraživanja su potvrdila da su ove stijene koristili još i Rimljani, veliki značaj su imale za gradnju lokalnih zgrada i putova. U području Beda-Karapandža u sadašnjem geološkom izgledu predjela dominira poplavna nizina (južno i istočno od Mohača) gdje su prisutni holocenski pijesak i mulj. Na ravnici izvan poplavne zone (južno i zapadno od Mohača) prisutni su holocenski les i mulj, a sjeverozapadno od Mohača (Szőlőhegy) dominira les iz gornjeg pleistocena, pijesak iz područja južne Panonije s elementima krupnijeg šljunka. U istočnom dijelu područja, izvan mohačkog otoka, nalazimo živi pijesak i vjetrom nanijete slojeve sitnog vezanog pijeska.

Najveći dio ovog područja pokrivaju ritska tla, posebno na području od XIX. stoljeća branjenom od poplava. Na mohačkom otoku najveće površine pokriva tip aluvijalnog zemljišta - ritska crnica. Karakterističan je proces stvaranja humusa i slojevito nakupljanje nanosa. Između Mohača i Kölkeda nalazi se tipično ritsko zemljište za koje je karakteristično da su u sloju humusa zbog velike vlažnosti i anaerobnih uvjeta stvorene organske tvari sivocrne/crne boje. Sirovo aluvijalno tlo nalazi se neposredno uz obalu Dunava, na području južno od Kölkeda. Tu spadaju tla koja se nakon povremenog plavljenja isušuju i na njima se stvara biljni pokrov, no nakon svakog ponovnog plavljenja stvara se novi sloj. U slučaju da tlo ostane suho dulje vremena, tada se, zahvaljujući biljnom pokrovu, proces stvaranja humusa znatno ubrzava i počinje se stvarati ritska crnica ili treset. Na području između naselja Bár i Dunaszekcső na lesnom supstratu stvorena je crnica i šumsko smeđe zemljište. Kod Mohača je prisutna ritska crnica, za koju je karakteristično da nakupljanje humusa prati blagi utjecaj vlage, a uzrok može biti blizina podzemne vode ili nakupljanje unutarnjih voda u pukotinama.

Najmanje područje na istočnoj strani pokrivaju humusni i živi pijesak. Humusni pijesak sadrži određenu količinu humusa, ali se, osim početnih faza nakupljanja humusa, ne mogu zapaziti drugi procesi stvaranja tla. Živi pijesak ne sadrži nikakve znakove procesa formiranja zemljišta, na njemu se ne može pojaviti trajni biljni pokrov, a rijetke biljke koje se uspiju naseliti stvaraju malu količinu organskih tvari.

Dunav u području Beda-Karapandža ima karakteristike srednjeg toka: meandrira, odlaže nanose i gradi sprudove, ali ovdje ne prenosi krupni nanos, s obzirom na to da su pad i brzina protoka smanjeni u odnosu na prethodnu dionicu. Prosječni pad do državne granice iznosi 5 cm/km, a prosječna brzina vode iznosi 0,8 m/sec. Širina varira od 250 do 700 m. Protok vode sukladno s vodostajem pokazuje znatno variranje, za

A tájegység területén előforduló alaphegységek: Mohácstól délre és a sziget nyugati felén felső-kréta (alföldi típusú) üledékes kőzetek, északon és a sziget keleti részén középső-triász mészkő és dolomit. A kettő között, Mohács fölött egy keskeny sávban középső-jura mészkőből álló kőzetsor alakult ki. Alapkőzeti előbukkanásokat találunk a dunafalvai Vári-pusztán, Bárban (trachidolerit, bazalt), Mohácson és Székelyszabarban a Jenyei-völgyi kőbányákban. A kutatások szerint már a rómaiak is felhasználták ezeket a kőzeteket, utánuk a helyi épületek és utak építésénél is fontos szerepük volt.

A tájegység jelenlegi geológiai arculatában a legnagyobb területtel az árteret (Mohácstól keletre és délre) borító holocén öntéshomok, iszap van jelen. Az ármentes síkon (Mohácstól nyugatra és délre) holocén löszös iszap a jellemző, míg Mohácstól északnyugatra (Szőlőhegy) felső-pleisztocén lösz az uralkodó, alsó-pannóniai homok, kavicszárványokkal.

A tájegység keleti felén, a Mohácsi-szigeten kívül találunk még futóhomokot és szélhordta kötött homokot.

A terület legnagyobb részét réti talaj fedi, különösen a 19. századtól kialakított árvízvédelmi területeken. A Mohácsi-sziget legnagyobb részét alluviális – öntés réti talaj fedi. Jellemzője a humuszképződés és a hordalékanyag rétegzettsége. Mohács és Kölked között tipikus réti talaj található, melyre jellemző, hogy a humuszréteget a nagy nedvességtartalom és a levegőtlen viszonyok hatására képződött szerves anyagok szürkésfeketére, feketére színezik. Kölkedtől délre, közvetlenül a Duna-parton nyers öntéstalaj található. Ide sorolhatók azok a talajfajták, melyek az áradások után kiszáradnak, rajtuk növénytakaró képződik, és minden áradás alkalmával új réteg képződik rajtuk. Amennyiben a föld hosszabb ideig szárazon marad, a növénytakarónak köszönhetően a humuszképződés felgyorsul és megkezdődik a réti talaj képződése. Bár és Dunaszekcső között a löszös altalajon csernozjom-barna erdőtalaj alakult ki. Réti csernozjom talajtípus található meg a tájegységben Mohácsnál. A réti csejnojzomot jellemzi, hogy a humusz-felhalmozódást gyenge vízhatás kíséri, ennek oka lehet a talajvíz közelsége vagy a repedésekben felhalmozódott belvíz is.

A legkisebb területen a tájegység keleti oldalán váztalajok találhatóak, ilyen a humuszos homoktalaj és a futóhomok talaj. A humuszos homoktalaj jellemzője, hogy a humusz, mint talajképző folyamat megjelenik, de egyéb talajképző folyamat nem látható benne. A futóhomok talajtípusban nem ismerhető fel egyértelműen a talajképződés jele, rajta állandó növénytakaró nem tud meglepedni, a meglepedett gyér növénytakaró kevés szervesanyag-tartalmat produkál.

A Beda-Karapandža területén a Duna középszakasz jellegű: kanyarog, lerakja a hordalékát, zátonyokat épít, de durva hordalékot már nem szállít, mivel az előző szakaszhoz képest a folyó esése és sebessége csökkent. A meder átlagos lejtése az államhatárig 5 cm/km, a víz átlagsebessége 0,8 m/sec. A folyó szélessége 250-700 méter között váltakozik. A vízhozam a vízállás függvényében jelentős eltéréseket mutat,

vrijeme niskog vodostaja ima vrijednost 2000 m³/s, dok kod visokih voda protječe 7000 m³/s. Amplituda (razlika između najvišeg i najmanjeg vodostaja) u prosjeku iznosi 8-9 metara.

Dunav dvaput godišnje poplavi dolinu. Poplavna dolina rijeke prije regulacijskih radova na Dunavu bila je široka 25 km, a danas je veći dio ovog prostora branjen od poplava nasipima, a samo poplavna (inundacijska) ravan širine (0,5-3 km) biva poplavljena. Ovakve poplave koje obogaćuju živi svijet nastaju nakon topljenja snijega u gornjem dijelu toka Dunava. Krajem proljeća i početkom ljeta voda se izlije kroz kanale u poplavnu ravan. Pored rijeke se prirodno formiraju uzvišenja i sprudovi te udubljenja i kanali koji ih presijecaju. Kanali se razgranuju u vidu mreže u poplavnom području, odvode vodu iz korita rijeke i popunjavaju udubljenja i nizine u riječnoj dolini, što stvara optimalne uvjete za razmnožavanje za mnoge vrste. Prilikom opadanja vodostaja, voda se povlači u korito Dunava, a u poplavnoj ravnicu ostaju manje odvojene vodene površine: rukavci, mrtvice, bare, jame i udubljenja nastala iskapanjem šljunka i pijeska. Tu se razvijaju vodozemci, riblja mlad, kukci te nakon jesenskih poplava oni dospijevaju u korito rijeke.

Režim poplava znatno je promijenjen zadnjih desetljeća. Povećan je udio ekstremno visokog i niskog vodostaja, a smanjeno je trajanje vodostaja koji je povoljan za razvoj biljnog svijeta u poplavnom području. Vrijednost prosječnog vodostaja pokazuje tendenciju neprekidnog smanjivanja. Istovremeno, porastao je i udio ekstremno visokog vodostaja, ali je trajanje smanjeno, što otežava proces mriještenja. Ikra položena na korijenje i vlati trave ne može se razviti, jer se voda povuče prije vremena, te je ovo razdoblje nedovoljno za razvoj riblje mladi. Čest problem u zadnjem razdoblju bio je i izostanak ljetnih ili jesenjih poplava, a sve češće se događa da poplava nastaje u vrijeme kada bi trebao biti nizak vodostaj, npr. krajem ljeta ili zimi.

U ovom području Dunav nije izložen velikom utjecaju pritoka jer se na ovoj dionici ne ulijeva niti jedna rijeka. Na desnoj obali nalaze se pritoci čije glavno obilježje je da su to vodotoci koji dolaze s brda te imaju veći pad, a vode sadrže veliku količinu vapnenca, takvi su Jenyei-potok, Csele-potok, Halina-potok, Véméndi-potok. Na lijevoj obali, tj. s lijeve strane ulijevaju se samo umjetni kanali i fokovi s Mohačkog otoka.

Bogatstvo i raznolikost živog svijeta u poplavnom području znatno su smanjeni što je posljedica reguliranja rijeke, odvodnje unutarnjih voda i smanjenja razine podzemnih voda. Udio prirodnih staništa je u području Beda-Karapandža u proteklih 200 godina smanjen na 10%, a na preostalim površinama stanje je pogoršano.

Razina podzemne vode varira od 2 do 8 metara. Količina vode se povećava sa zapadne strane prema Dunavu. Promjene razine podzemne vode događaju se tijekom godine, a prate promjene razine vodostaja Dunava.

alacsony vízállásnál ez az érték 2000 m³/s, míg magas vízállásnál 7000 m³/s. Vízingása (a legmagasabb és a legalacsonyabb vízállás különbsége) átlagosan 8-9 méter.

A Duna évente kétszer önti el a völgyét. A folyamszabályozás előtt az ártéri területek szélessége elérte a 25 km-t, ma ezen területek nagyobb részét töltések védik és árvizek idején csak a gátak közötti keskeny sávot (0,5-3 km) tudja elönteni a víz.

A rendszeres árvizek a folyó felső szakaszáról érkező hóolvadás következményei, melyek gazdagítják a terület élővilágát. Tavasz végén és nyár elején a folyó a fokokon keresztül önt ki árterére. A folyó mellett kialakult természetes magaslatok az övzátonyok, és az ezeken keresztbe elhelyezkedő mélyedések, csatornák a fokok.

A fokok behálózják az árteret, és szétvezetik a vizet, fokozatosan feltöltve a rendelkezésre álló teret. Az így keletkezett vizekben a vízi élővilág optimális feltételeket talál, és szaporodni kezd. Apadáskor a fokokon keresztül távozik a víz a Dunába, és önálló víztestekre (mellékág, holtág, tó, kobolya, lapos, gödör, kubik) szakad a hullámtér. Ezekben a vizekben felnevelkednek az itt kikelt halak, kétéltűek, rovarok, majd az őszi csapadékból keletkező árvíz segítségével telelni visszatérnek a főmederbe.

Az árvizek lefolyása jelentősen megváltozott az elmúlt évtizedekben. Gyakoribbak az extrém magas, ill. alacsony vízállások, csökkent az ártéri növényvilág szempontjából fontos közepes vízállások aránya. Az átlagos vízállás értéke folyamatos csökkenést mutat. Ugyan az extrém magas vízállások száma nőtt, de időtartamuk lerövidült, amely megnehezíti a halak ivását. A növények gyökereire és a fűszálakra lerakott ikrák kifejlődésére nincs elég idő, mivel a víz hamar visszahúzódik. Az utóbbi időben gyakori probléma, hogy elmaradtak a nyári és őszi árvizek, sokszor akkor jönnek, amikor alacsony vízállásnak kellene lennie, például nyáron és télen.

Ezen a szakaszon a Duna nincs kitéve a mellékágak hatásainak, mivel nem torkollik bele egyetlen jelentősebb folyó sem. A Duna jobb partján kisebb patakok torkoltnak be a folyóba, amelyekre jellemző, hogy dombokról érkeznek, gyorsabb folyásúak és sok mészkövet szállítanak, ilyen a Jenyei-patak, Csele-patak, Halina-patak és Véméndi-patak. A bal parton csak a Mohácsi-szigetről kivezető mesterséges csatornák és fokok torkollanak a Dunába.

Az ártér gazdag és változatos élővilága jelentősen csökkent, mely a folyamszabályozásnak, a belső vizek elvezetésének és a talajvízszint csökkenésének a következménye. Béda-Karapancsán az élőhelyek területe az elmúlt 200 évben 10 %-ra csökkent az elmúlt 200 évben, más területeken ez az arány még rosszabb.

A talajvízszint szintje 2-8 méter között ingadozik. A talajvíz mennyisége a Dunától nyugatra emelkedik. A talajvízszint váltakozása egész évben folyamatos és követi a Duna vízállásának változásait.

Prirodne karakteristike Srednjeg Podunavlja u Hrvatskoj

Reljef ovog područja je pretežno nizinski i njime dominiraju rijeke Dunav i Drava. Usljed utjecaja tokova dviju rijeka, posebno Dunava, koji utječe na vodostaj Drave zbog povremenog prelijevanja, nastalo je i jedinstveno močvarno područje Kopačkog rita. Prisutni su razni geomorfološki oblici: naplavne (aluvijalne) ravni; fluvio-močvarne nizine; lesne zaravni; prigrorsko područje i riječne terase. Napolavne ravni nastale uz tok Dunava, Drave, Karašice te njihovih pritoka, formirale su se u mlađem holocenu (aluviju), odlikuju se velikom vlažnošću i u prošlosti su bile redovito plavljene (područje Kopačkog rita).

U nizinskom reljefu županije od geomorfoloških oblika izdvajaju se: naplavne (aluvijalne) ravni, riječne terase, fluvio-močvarne nizine, lesne zaravni te prigrorsko područje.

Nadmorske visine terena naplavnih ravni su oko 93-94 m, dok je najniža točka na ušću Drave u Dunav na 82 m n.v. Povišenija područja lesnih zaravni, kao što su Baranjska lesna zaravan i Erdutsko brdo, agrarno su najvrjednija područja te stoga i prostori tradicionalno najviše naseljenosti. Posebno su važne naslage prapora ili lesa, koje u debljini i do 20 m prekrivaju padine Banatskog brda, Jabučke kose i Erdutskog brda.

A horvátországi Közép-Duna mente természeti jellemzői

A terület domborzata többnyire síkság, amelyet a Duna és a Dráva határoz meg. A két folyó – különösen a Dráva vízállását is befolyásoló Duna – hatásainak következtében egyedülálló ártéri terület, a Kopácsi-rét alakult ki. Különböző geomorfológiai alakzatok találhatóak itt: alluviális síkságok, mocsaras ártéri síkságok, löszös fennsíkok, dombos területek és folyók által emelt teraszok. Az alluviális síkságok, nedves rétek a Duna, Dráva és Karasica medre mentén és azok torkolatainál alakultak ki a korai holocén korban, és a múltban is rendszeresen el voltak árasztva (Kopácsi-rét).

A megye sík területein különböző geomorfológiai alakzatok - alluviális síkság, mocsaras ártéri síkság, löszös fennsík, dombos terület, folyó által emelt teraszok - váltakoznak. A felszín tengerszint feletti magassága az alluviális síkságokon 93-94 méter, míg a legalacsonyabb ponton, a Duna és a Dráva torkolatánál 82 méter. A magasabban fekvő löszfennsíkok - mint a Baranyai löszfennsík és az Erdutsko domb - a legértékesebb mezőgazdasági területek, ezért ezek a vidékek a leginkább benépesültek. Különösen fontosak a löszrétegek, melyek akár 20 méter vastagok is lehetnek a Bánáti dombokon, Jabucke kose-n és az Erdutsko dombon.

Dužina rijeke Dunav u Osječko-baranjskoj županiji je 86,06 km, što čini 62,6% dužine ukupnog toka Dunava kroz Hrvatsku. Ovdje rijeka ima karakteristike nizinske rijeke, širine korita od 500-800 m. Prosječna brzina toka je 0,9 m/s, dok se srednji godišnji protoci kreću od 2.442 do 3.144 m³/s, a dubina je od 5 do 15 m. Režim voda Dunava pokazuje nivalno-pluvijalne karakteristike. Na kretanje njegovih voda najviše utiču alpski pritoci, pa se u skladu s tim u godišnjem hodu vodostaja javljaju dvije visoke vode, i to u proljeće i rano ljeto. Proljetni maksimum uzrokovan je otapanjem snijega u nižim dijelovima gornjeg toka, a ranoljetni otapanjem snijega i leda u najvišim dijelovima Alpa i ciklonalnim kišama karakterističnim za taj dio godine. Dunav je plovni tokom cijele godine, osim u vrlo hladnim zimama kada se zamrzne u prosjeku na nekoliko tjedana i za izuzetno niskih vodostaja u sušnim razdobljima.

Drava je drugi po značaju vodotok u županiji i čini južnu i jugozapadnu među Baranje. Na području županije Drava protječe u dužini od 104 km, što iznosi 32,7% ukupne dužine toka Drave kroz Hrvatsku. Rijeku Dravu karakteriziraju izrazite morfološke promjene u koritu, a kvartarne šljunčane-pjeskovite naslage koje izgrađuju dravsku depresiju čine vodonosni kompleks sa značajnim zalihama podzemnih voda. Dionica Drave kroz Osječko-baranjsku županiju ima također karakteristike nizinske rijeke. Do Osijeka meandrira, a nizvodno od grada je mirnijeg toka. Drava ima veći pad od Dunava (13,1 cm/km), pa je i brža. Dubina vode u koritu kreće se od 4 do 7 m. Godišnja visina oborina na slivu Drave varira od 660 do 1530 mm/god., ima pluvijalno-glacijalni (kišno-ledenjački) vodni režim i karakterizira ga mala vodnost zimi, a velika u proljeće i početkom ljeta. Tako se najmanji protoci Drave javljaju u siječnju i veljači, dok se velike vode javljaju u svibnju, lipnju i srpnju uslijed otapanja snijega i leda i pojave godišnjih maksimuma oborina. Srednji protok Drave u Hrvatskoj kreće se od 315 m³/s na granici sa Slovenijom, do 555 m³/s na ušću u Dunav.

Drava ima tri maksimuma u godišnjem vodostaju. Prva dva su u proljeće i rano ljeto, a treći u jesen. Često se vremenski poklope visoke vode Drave i Dunava, pa dolazi do usporavanja voda na Dravi, jer kanal Dunava ne može primiti tako velike količine vode istovremeno.

Na ušću Drave u Dunav nalazi se Kopački rit, poplavno područje nastalo djelovanjem ovih dviju velikih rijeka. Sjeverno, južno i zapadno od rita, nalaze se značajne poplavne površine koje se protežu do Batine na sjeveru, Bijelog Brda na jugu i Donjeg Miholjca na zapadu. Zemljopisno, Kopački rit se prostire između 45° 32' i 45° 47' sjeverne geografske širine te 18° 45' i 18° 59' istočne geografske dužine. Nadmorske visine cjelokupnog prostora Baranje ne prelaze 250 m, a područje Parka prirode nalazi se na njegovu najnižem dijelu, gdje se nadmorske visine terena kreću od 78 m (dno Kopačkog jezera) do 86 m. Na širem području, zapadno i sjeverno na rubu nekadašnje poplavne doline, nalaze se naselja Bilje, Kopačevo, Vardarac, Lug, Grabovac, Kneževi Vinogradi, Suza, Zmajevac, Batina i Zlatna Greda, od kojih je Bilje prijelazno, jače urbanizirano

Eszéck-Baranya megye területén a Duna-szakasz hossza 86,06 km, mely a horvátországi szakasz 62,6 %-a. A Duna itt egy síkvidéki folyó tulajdonságaival bír, szélessége 500-800 méter. Átlagos sebessége 0,9m/s, és az éves átlagos vízhozama 2,442-3,144 m³/s, mélysége 5-15 méter. A Duna vízjárása nivális (hó típus) és pluvialis (eső típus) sajátosságokat mutat. A vízállás leginkább az Alpok mellékfolyóitól függ, és ezáltal évente kétszer árad meg, tavasszal és nyár elején. A tavaszi áradást a folyó felső szakaszainak az alacsonyabban fekvő területein olvadó hó idézi elő, míg a kora nyári árvizet a magas Alpokban olvadó hó és jég, valamint az évszakra jellemző ciklonális esők okozzák. A Duna egész évben hajózható, kivéve, ha nagyon hideg a tél és befagy, valamint nagyon alacsony vízállásnál, a száraz időszakokban.

A Dráva a másik jelentős folyam a megyében, amely dél, délnyugat irányban a megyehatár. A megyében 104 km hosszan folyik, amely a horvátországi Dráva szakasz 32,7 %-a.

A Dráva folyó medrét különféle morfológiai változásai jellemzik, kavicsos-homokos hordaléka alakítja, jelentős talajvízkészletével növeli a folyó vízelvezető potenciálját.

A Dráva szakasz a megyében síkvidéki folyó tulajdonságaival bír, Eszéckig kanyarog, alatta csendes folyású. A Dráva esése nagyobb mint a Dunáé (13,1 cm), így gyorsabb folyású. A víz mélysége a mederben 4-7 méter. A Dráva vízgyűjtőjén az éves csapadékmennyiség 660-1530 mm/év között váltakozik. Vízjárása pluvialis-glaciális (eső, jég) típusú, telente alacsony vízállás jellemzi, míg tavasszal és nyár elején magas. Így a legkisebb vízállás a Dráván januárban és februárban van, magas vízállás pedig május, június és július hónapokban, a hó és jég olvadása után, amikor a legtöbb csapadék is esik. A Dráva átlagos vízhozama 315 m³/s a szlovén határnál, míg a Duna torkolatánál 555m³/s.

A Drávának évente három kimagasló vízállása van. Az első kettő tavasszal és nyár elején, a harmadik pedig ősszel. Gyakran egybeesnek az áradások a Dunán és a Dráván, ilyenkor lelassul a Dráva folyása, mivel a Duna medre nem tudja befogadni a nagy vízmennyiséget.

A Duna és a Dráva torkolatánál helyezkedik el a Kopački-rét ártéri terület, mely a két nagy folyó hatására jött létre. A réttől északra, délre és nyugatra is húzódnak fontos ártéri területek, amelyek északon Batináig, délen a Bjela dombig, nyugaton Donji Miholjacig nyúlnak. A Kopački-rét földrajzi elhelyezkedése: északi szélesség 45°32' és 45°47', valamint keleti hosszúság 18°45' és 18°59'. Baranya teljes területén nincs magasabb pont a tengerszint feletti 250 méternél, a természeti park pedig a legalacsonyabb részeken fekszik, ahol a tengerszint feletti magasság 78 m (Kopácsi-tó alja) és 86 m között váltakozik.

A magasabb területeken északra és nyugatra, az egykori ártéri dombok határán

naselje, a ostala naselja su ruralna. Na desnoj obali Drave, jugozapadno od parka prirode, nalazi se grad Osijek, makroregionalno središte istočne Hrvatske, a na lijevoj obali prigradsko naselje Podravlje. Prema jugu i jugoistoku su naselja Nemetin, Sarvaš, Bijelo Brdo i Aljmaš. Sva ova naselja nalaze se na udaljenosti do 5,0 km zračne linije od parka prirode.

Područje Osječko-baranjske županije je većim djelom pod poljoprivrednim površinama – gotovo dvije trećine površine, dok je nešto manje od trećine pod šumama. Područje uz Dunav je u tom pogledu “prirodnijeg” karaktera, s većim područjem pod šumama nego ostatak županije te s poplavnim područjem Kopačkog rita.

Osobito vrijedne krajobrazne cjeline su: poplavne doline Drave i Dunava (od granice s Mađarskom do Dalja), ribnjak Podunavlje te područje Erdutskih vinograda.

Kao osobito vrijedni krajobrazni elementi koje treba čuvati, prepoznati su: raznolikost poljoprivrednih kultura, vizualna kvaliteta smjenjivanja nepreglednih poljoprivrednih površina sa šumama, prelasci s ravničarskog krajobraza na brežuljkaste predjele prekrivene šumama i vinogradima, područja s karakterističnim uzorcima naselja; i pojedinačni lokaliteti kulturno-povijesne i graditeljske baštine. Najprisutnije su intenzivno obrađivane oranice unutar kojih je uklopljena većina naselja. Različiti tipovi šuma zauzimaju međusobno nepovezane, homogene površine, pretežno uz Dunav i Dravu. Područje uz Dunav i Dravu je najraznolikije po tipovima staništa. Kao „zeleni koridori” kojima je zaštićeno područje Kopačkog rita spojeno s Nacionalnim parkom Dunav-Drava u Mađarskoj, posebno su značajne poplavne šume uz Dunav i Dravu.

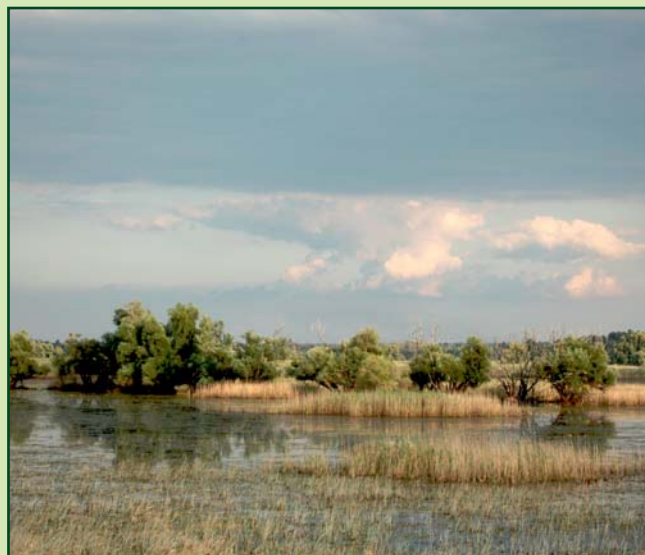
fekszenek a következő települések: Bilje, Kopacevo, Vardarac, Lug, Grabovac, Knezevi Vinogradi, Suza, Zmaljevac, Batina és Zlatna Greda, melyek közül Bilje városias település, míg a többi falusi jellegű.

A Dráva jobb partján, a természeti parktól délnyugatra fekszik Eszék városa, Kelet-Horvátország regionális központja. Bal partján terül el Eszék külvárosa, Podravlje. A Drávától délre és délkeletre található Nemetin, Sarvas, Bijelo Brdo és Aljmas települések. E települések a természeti parktól légvonalban 5 km-re helyezkednek el.

Eszék-Baranya megyének több mint kétharmada mezőgazdasági terület, valamivel kevesebb, mint egyharmada pedig erdős. A Duna mente „természetesebb” jellegű, erdősebb mint a megye többi része és a Kopácsi-rét ártere.

A terület különösen értékes tájegységei: a Duna és a Dráva ártere (a magyar határtól Daljig), a Podunavlje tavacska és az Erdutski szőlőhegy.

A terület jellegzetes tájképi elemei: a sokszínű mezőgazdasági kultúra, a megművelt földek és erdők váltakozásának végeláthatatlan látványa, a síkságot és domságot határoló erdők és szőlők, a jellegzetes települések, a kulturális-, történelmi- és építészeti örökségre jellemző egyedi sajátosságok. Legelterjedtebbek az intenzíven megművelt szántók, ezek között helyezkedik el a települések többsége. A különböző erdőfajták nem alkotnak egységet, kivéve a Duna és a Dráva mentén. A legváltozatosabb élőhelyek a Duna és a Dráva mentén találhatóak. A Duna-Dráva Nemzeti Parkot és a Kopácsi-rétet összekötő ártéri erdők „zöld folyosója” különösen értékes.

Zaštićena prirodna područja

Mađarsko-hrvatsko zaštićeno područje Rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav

Rezervat biosfere je međunarodna kategorija zaštite koju proglašava UNESCO. To je područje kopnenih i morskih ekoloških sustava s ciljem očuvanja biološke raznolikosti i poticanjem održivog razvoja. Služi kao živi laboratorij za ispitivanje i demonstraciju cjelovitog upravljanja zemljištem, vodama i bioraznolikošću. Svi rezervati biosfere čine Svjetsku mrežu rezervata biosfere, unutar koje se potiče razmjena informacija i iskustava.

Svaki rezervat biosfere mora ispuniti tri temeljne funkcije koje se međusobno nadopunjuju:

1. Zaštitna funkcija – pridonijeti očuvanju krajobraza te raznolikosti ekosustava, vrsta i genetskih resursa
2. Razvojna funkcija – poticati ekonomski i ljudski razvoj koji je socio-kulturno i ekološki održiv
3. Logistička funkcija – davati podršku istraživanju, monitoringu, obrazovanju i razmjeni podataka vezanih uz lokalne, nacionalne i globalne probleme zaštite i održivog razvoja.

Rezervat čine tri zone različitih funkcija. To su središnja (core) zona, bufer ili zaštitna zona (buffer) i zona utjecaja (transition area). Središnje zone su najvrjednije s aspekta zaštite prirode i u njima je primarna funkcija zaštite. Od središnje do tranzicijske zone smanjuje se stupanj zaštite.

UNESCO je proglasio prekogranični Rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav između Republike Hrvatske i Republike Mađarske 11.7.2012. Do danas je proglašeno 610 rezervata biosfere u 117 zemalja, od kojih je dvanaest prekograničnih.

Rezervatom biosfere Mura-Drava-Dunav u Hrvatskoj upravlja Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, a u Mađarskoj Nacionalna uprava parkova. Rezervat se prostire na ukupno 631.460,71 ha, od čega je 395.860,71 ha u Hrvatskoj, a 235.600 ha u Mađarskoj. Od toga je u središnjoj zoni ukupno 97.187,9 ha (66.587,9 ha u Hrvatskoj i 30.600 ha u Mađarskoj), u zoni zaštite je 111.798,12 ha (85.098,12 ha u Hrvatskoj i 26.700 ha u Mađarskoj), dok je u zoni utjecaja 422.474,69 ha (244.174,69 ha u Hrvatskoj i 178.300 ha u Mađarskoj.)

Područje je zaštićeno kao rezervat biosfere zbog svojih močvarnih i poplavnih staništa uz rijeke, s ciljem da se očuvaju ta vrlo rijetka i ugrožena staništa mnogobrojnih vrsta. Rezervat povezuje zaštićena područja oko rijeka i na taj način djeluje poput ekološkog koridora.

Természetvédelmi területek

Magyar-horvát védett területek Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum

A bioszféra rezervátum az UNESCO által kiadott nemzetközi védettség fokozat. Célja a tengeri és szárazföldi ökológiai rendszerek biológiai sokszínűségének megőrzése és fenntartható fejlődésének ösztönzése. Élő laboratóriumnak szolgál, vizsgálja és bemutatja a földdel, a vízzel és a biodiverzitással való gazdálkodást. Az összes bioszféra rezervátum kapcsolódik a világon megtalálható többihez, így segítve a tapasztalat és információ cseréjét.

Minden bioszféra rezervátumnak három alapvető feladata van, melyek egymást kiegészítik:

1. Védelmi feladat – hozzájárulni a táj, a változatos ökoszisztémák, fajok és genetikai források megőrzéséhez.
2. Fejlesztési feladat – fenntartható humán és gazdasági fejlesztés
3. Logisztikai feladat – támogatni a kutatást, ellenőrzést, oktatást és az adatok cseréjét, valamint a védettség és a fenntartható fejlődés problémáinak feltárását lokális, nemzeti és globális szinteken.

A rezervátum három zónára oszlik, különböző feladatokkal. Ezek: a központi (mag) zóna (core), puffer (buffer) zóna, vagy védőövezet és átmeneti zóna (transition area). A központi zóna a legértékesebb védettség szempontból, itt az elsődleges feladat a védelem. A központi zónától az átmeneti zóna felé csökken a védettség fokozat.

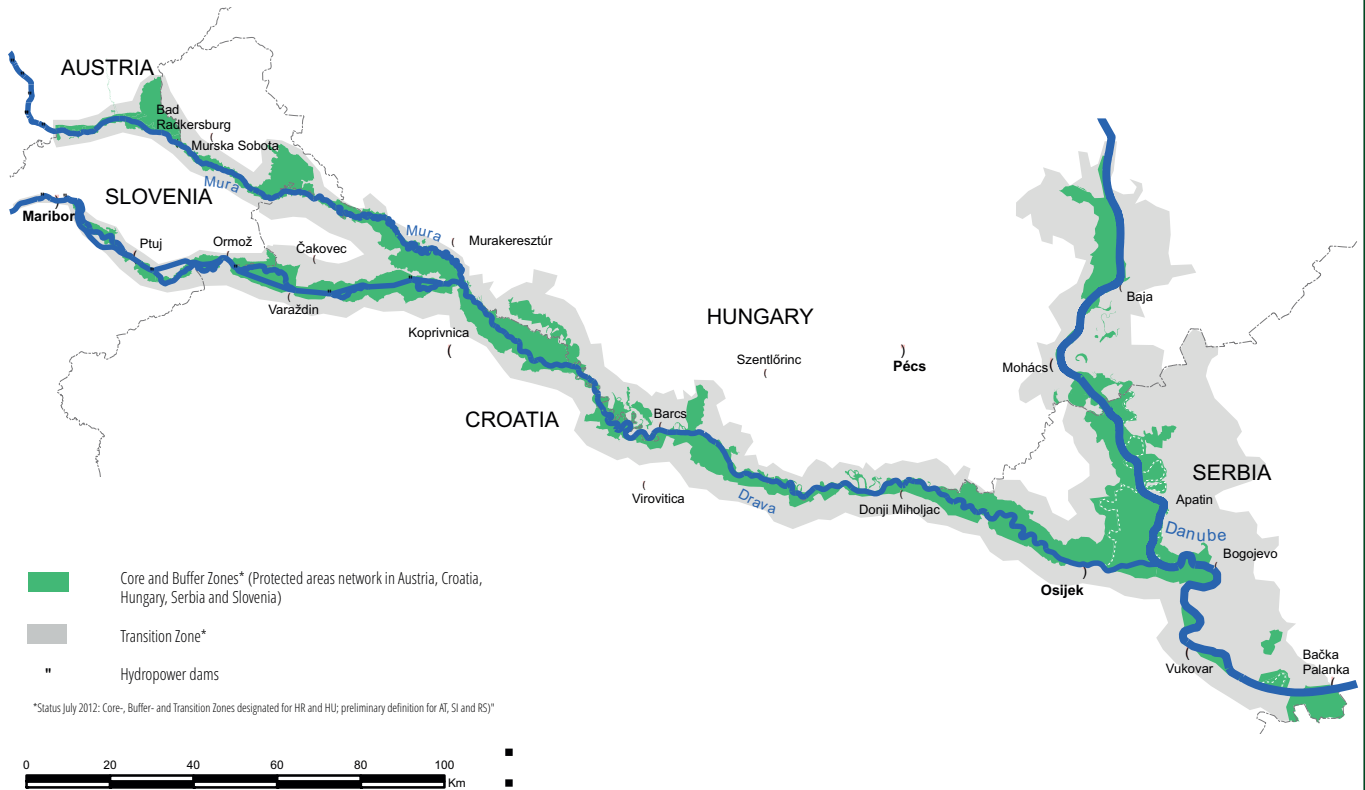
Az UNESCO 2012. 07. 11-én hirdette ki a Magyarország-Horvátország közötti határon átnyúló Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátumot.

A mai napig 610 ilyen bioszféra rezervátum van a világ 117 országában, ezek közül 12 határon átnyúló.

A Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátumot Horvátországban a Környezetvédelmi Minisztérium igazgatja, Magyarországon pedig a Nemzeti Park Igazgatóság. A rezervátum kiterjedése 631.460,71 ha, melyből 395.860,71 ha Horvátország területén van, míg 235.600 ha Magyarországon. Ebből a magterülethez 97.187,9 ha (66.587,9 ha Horvátországban, 30.600 ha Magyarországon), a puffer zónához 111.798,12 ha (85.098,12 ha Horvátországban, 26.700 ha Magyarországon), míg az átmeneti zónához 422.474,69 ha (244.174,69 ha Horvátországban, 178.300 ha Magyarországon) tartozik.

A terület bioszféra rezervátumként védett a folyóparti mocsaras és ártéri élőhelyek miatt, azzal a céllal, hogy megőrizze az igen ritka és veszélyeztetett fajok élőhelyeit. A rezervátum a folyók körüli veszélyeztetett területet ökológiai folyosóként köti össze.

Transboundary UNESCO Biosphere Reserve "Mura-Drava-Danube"

Karta Rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav

Térkép, Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum

Zaštićena prirodna područja u Mađarskoj

Nacionalni park Dunav-Drava

Najpoznatije i najveće zaštićeno područje je Nacionalni park Dunav-Drava, koji se prostire uzduž rijeke Drave i Dunava na površini od oko 50.000 hektara. U kreiranju ovog krajolika vode rijeke su imale glavnu ulogu, pri čemu su nastala raznolika staništa i ekosustavi. Gotovo cijeli nacionalni park smješten je u području nekadašnje poplavne nizine Dunava i Drave.

Zaštićeno područje se prostire uzduž rijeke Dunav, od ušća kanala Sió do južne Mađarske granice s Hrvatskom. To su područja Gemenc i Beda-Karapandža, koja su dio velike panonske nizine. Na ovom dijelu, nagib korita Dunava je smanjen, pa je i rijeka sporija, odnosno ima karakteristike srednjeg toka. Tu je Dunav prirodno meandrirao, nanoseći pijesak i mulj, mijenjajući stalno korito. Izražajni zavoji na rijeci su prirodno odsječeni od toka, pa su tako nastali rukavci i jezera. Gospodarenje i upravljanje Dunavom značajno je izmijenilo ovu prirodnu situaciju. Regulacijom rijeke, utvrdile su se njezine obale i tako je smanjeno meandriranje, što je omogućilo bolju plovnost rijeke. Kako se korito rijeke kanaliziralo, došlo je do ubrzanja protoka vode, što je dovelo do ukopavanja korita rijeke te smanjenja razina vode i podzemnih voda. U području Sárköz, krajolik je ljepši zbog mnoštva mrtvica, rukavaca, a i nasipi su napravljeni dalje od Dunava.

Sprudovi Dunava su od grubog pijeska, pa kad je vodostaj nizak, ovo stanište postane vrlo suho. U mrtvicama su obale muljevite što odgovara šikarama vrba (*Salix purpurea* - rakita, *Salix triandra* – bademasta vrba), kao i bijelim vrbama (*Salix alba*), koje najčešće rastu u formi drveta. U proljeće, ova su područja obično poplavljena. Lemprika (*Viburnum plicatum*), je tipična biljka koja dominira krajolikom za vrijeme cvjetanja. Lopoči i lokvanji u svibnju boje mrtvice Gemenca u bijelo i žuto i zaštićene su vrste.

Šume parkovi hrasta lužnjaka (*Quercus robur*), poljskog jasena (*Fraxinus angustifolia*) običnog jasena (*Fraxinus excelsior*) i nizinskog brijesta (*Ulmus campestris*) nalaze se u poplavnoj ravnici, koja je poplavljena samo za vrijeme velikih poplava. Ove se vrste nalaze i u poplavnoj nizini i u zaštićenom području. Tu su i zaštićene vrste biljaka poput orlovog nokta (*Lonicera*) i panonskog crnog gloga (*Crataegus nigra*).

Istraživanje je dokazalo prisutnost 51 vrste riba u ovom području. Kečiga (*Acipenser ruthenus*) i manjić (*Lota lota*) su još uvijek jako česti, a štika (*Esox lucius*) je predatorska riba u rukavcima. Također su prisutne mnoge vrste vodozemaca. Što se gmazova tiče, bjelouške i barske kornjače se mogu često vidjeti. Populacije crne rode i orla štekavca u ovom području su značajne za cijelu Europu. Jedna od glavnih zadaća

Védett területek Magyarországon

Duna-Dráva Nemzeti Park

A Duna-Dráva Nemzeti Park a legismertebb és legnagyobb védett területtel rendelkező nemzeti park, mely a Duna és a Dráva folyók között fekszik 50.000 hektáron. A vízeinek kialakulásánál a folyóknak fontos szerepük volt, melynek hatására ökoszisztémák és élőhelyek jöttek létre. A nemzeti park szinte teljes területe a Duna és a Dráva folyó egykori ártere. A védett területek a Duna mentén a Sió torkolattól a magyar-horvát államhatárig húzódnak. Itt található Gemenc és Beda-Karapancsa, melyek az Alföld részei. A Dunának ezen a szakaszon az esése csökken, így sebessége is kisebb, ezért középszakasz jellegűvé válik.

A folyó itt kanyarogva folyt, a magával hozott iszapból és homokból zátonyokat épített, állandóan változtatta medrét. A túlfejtett kanyarokat természetes úton átvágta, így keletkeztek a holtágak és a mélyebb területen a belső tavak. A folyó vízrendezése alapjaiban változtatta meg ezt a helyzetet. A folyamszabályozással megerősítették a partokat is, csökkentek a kanyarulatok, így hajózhatóbb lett. A szabályozott folyó vízhozama megnőtt, mely a meder mélyüléséhez vezetett, ami a vízszint és a talajvízszint csökkenését idézte elő. A sárközi táj szebb a holtágak, csatornák sokasága miatt és a töltések is távolabb vannak a Dunától.

A Duna zátonyainak anyaga durva homok, alacsony vízállásnál ezek az élőhelyek nagyon kiszáradnak. A holtágakban a part iszapos, mely megfelelő élettér a bokorfűzek (*Salix purpurea* - kosárfűz, *Salix triandra* – mandula levelű fűz) és fehér fűzek (*Salix alba*) számára, melyek legtöbbször fa formájúak. Tavasszal ezek a területek általában elárasztottak. A gyakori redős bangita (*Viburnum plicatum*) virágzása idején jellegzetesen festi a tájat. A védett sárga vízitök és a tündérrózúsák májusban fehérre és sárgára festik Gemenc holtágait.

A nemzeti park erdeiben kocsányos tölgy (*Quercus robur*), magyar kőris (*Fraxinus angustifolia*), magas kőris (*Fraxinus excelsior*), szilfa (*Ulmus campestris*) található az ártereken, melyek csak az áradások idején vannak vízben. Ezek a fajok megtalálhatók az ártéri síkságon és a védett területeken. Számos védett növény él itt, például a jerikói lonc (*Lonicera*) és a fekete galagonya (*Crataegus nigra*).

A kutatások 51 halfajt azonosítottak ezen a szakaszon. A kecsge (*Acipenser ruthenus*) és a menyhal (*Lota lota*) igen gyakori, a csatornák ragadozója pedig a csuka (*Esox lucius*). Számos kétéltű is él itt. A hullók közül a rézsiklót és a mocsári teknőst gyakran lehet látni. Európai tekintetben is jelentős fekete gólya és rétisas populáció él itt. A nemzeti park egyik fő feladata Európa legnagyobb fekete gólya populációjának védelme. A rétisas (*Haliaeetus albicilla*) Európa egyik legritkább ragadozó madara,

nacionalnog parka je zaštićena najveće populacije crnih roda u Europi. Orao štekavac (*Haliaeetus albicilla*) jedna je od najrjeđih predatornih ptica u Europi i koristi svoja ogromna gnijezda desetljećima, te ih gradi visoko iznad zemlje.

Mirno područje gniježdenja neophodno je za obje ove vrste ptica, jer su vrlo osjetljive na uznemiravanje. Mrka lunja (*Milvus migrans*) česta je na području Beda-Karapandža, i to je tzv. indikatorska vrsta jer je osjetljiva na promjene u okolišu. Što se čapli tiče, mala bijela čaplja (*Egretta garzetta*), velika bijela čaplja (*Egretta alba*), gak, (*Nycticorax nycticorax*) čaplja danguba (*Ardea purpurea*) i bukavac (*Botaurus stellaris*) - gnijezde se u tršćacima. Siva čaplja se gnijezdi u vrbicima. U južnom dijelu ponegdje se pojavljuje divlja guska (*Anser anser*). Za vrijeme migracija, tisuće migratornih vrsta pojavljuju se u ovom području tražeći hranu i odmorište u poplavnoj nizini, često prezimljuju patke, guske i kormorani.

Ugrožene vrste šišmiša, močvarni šišmiš (*Myotis dasycneme*) i širokouhi mračnjak (*Barbastella barbastellus*) sklanjaju se u rupama starog drveća preko dana ili ih koriste za donošenje mladih na svijet. Prisutne su i vidre, a u području Gemenca intrudiran je i dabar, koji je bio izumro u devetnaestom stoljeću. U šumama je prisutna i divlja mačka. Populacije divljači, poput jelena, ovdje su iznimno kvalitetne.

Biljke koje su karakteristične za ovo područje su npr. dunavski procjepak (*Scilla vindobonensis*), kockavica (*Fritillaria meleagris*), ljetni drijemovac (*Leucjum aestivum*) i dugolisna naglavica (*Cephalanthera longifolia*). Strogo zaštićena vrsta hrđastosmeđi naprstak (*Digitalis ferruginea*) predstavlja posebnu botaničku vrijednost.

Za područje Beda-Karapandža od vodenih biljaka zanimljive su bijeli lopoč i vodeni orašac kao i okrugloislisni plavun. U močvarnim livadama raste rijetka vrsta iris a upadljive ljepote, sibirska perunika.

U području Beda-Karapandža najvećim dijelom zastupljena su vodena i vlažna staništa te je i većina ptica vezana za vodu. U mirnim vodama i velikim prostranstvima tršćaka u mrtvicama (Boki-Duna, Osztrováci-Duna, Riha-tó, Földvári-tó, Belső-Béda) nalazimo velike kolonije čapli. Najčešća vrsta u ovim kolonijama je gak (*Nycticorax nycticorax*). Malu bijelu čaplju i u letu je lako prepoznati po žutim prstima. Veličina gnijezdeće populacije u velikoj mjeri fluktuiraju. Hrani se vodenim kukcima i sitnom ribom. Čaplja danguba je vrsta osjetljiva na ometanje, u tršćake stiže kasnije od ostalih vrsta, a hrani se vodenim kukcima. Među čapljama najčešće se pojavljuje siva čaplja koja se hrani ribom i veoma je oprezna. Gnijezdi se na visokom drveću, obično u kolonijama ili pojedinačno u tršćacima u mješovitim kolonijama čapli.

Jedna od najvećih prirodnih vrijednosti ovoga područja je orao štekavac (*Haliaeetus albicilla*). Zaštićen je posebnim programom zaštite koji koordinira Uprava Nacionalnog parka Dunav-Drava. Ova je grabljivica osjetljiva na ometanje, živi u blizini vode i hrani se ribom. U tekućim vodama gdje je dno korita pokriveno šljunkom ili pijeskom nalazimo jedinke vrsta veliki vretenac (*Zingel zingel*), prugasti balavac (*Gymnocephalus schraetzer*) i kečiga (*Acipenser ruthenus*). Populacija kečige se smanjuje, budući da je ova vrsta veoma osjetljiva na onečišćenje voda. Pri niskom vodostaju prugasti balavac se

hatalmas fészket rak a magasban, melyet évtizedekig használ. A nyugodt fészkelés mindkét faj számára szükséges, mivel nagyon érzékenyek a zaklatásra. Béda-Karapancsán gyakori a barna kánya (*Milvus migrans*), amely úgynevezett indikátor faj, mivel szintén nagyon érzékeny a környezeti változásokra.

A kis kócsag (*Egretta garzetta*), a nagy kócsag (*Egretta alba*), a bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), a vörös gémmé (*Ardea purpurea*) és a bölömbika (*Botaurus stellaris*) a nádasokban fészkel. A szürke gémmé füzesekben fészkel. A déli részen néhol megjelenik a nyári lúd (*Anser anser*). A madarak vándorlása idején vándormadár fajok ezrei jelentek meg ezen a vidéken élelmet és pihenőhelyet keresve az ártéren, gyakran itt telelnek a récék, ludak és kormoránok.

Veszélyeztetett denevérfajok is élnek itt, a mocsári denevér (*Myotis dasycneme*) és a piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) nappal öreg fák odvaiban húzza meg magát vagy itt hozza világra kicsinyeit.

Jelen vannak a vidrák is, de Gemenc területére hódokat is telepítettek, amely a 19. században pusztult ki.

Az erdőkben vadmacska is előfordul. A vadpopulációt tekintetében a szarvas állomány itt kiváló minőségű.

A terület jellegzetes növényei a Duna-völgyi csillagvirág (*Scilla vindobonensis*), a mocsári kockásliliom (*Fritillaria meleagris*), a nyári tőzike (*Leucjum aestivum*) és a kardos madársisak (*Cephalanthera longifolia*). A fokozottan védett rozsdás gyűszűvirág (*Digitalis ferruginea*) különleges botanikai értéket képvisel.

Béda-Karapancsán a vízinövények közül érdekes a fehér tündérrózsza és a vizezők. A mocsaras réteken nő a ritka és megnyerő szépségű íriszfaj, a szibériai nőszirm.

A tájegységben nagy kiterjedésű a vizes élőhelyek aránya, ennek megfelelően a madárvilág nagy része is kötődik a vízhez.

Holtágak csendes vizének nagy kiterjedésű nádasai (Boki-Duna, Osztrováci-Duna, Riha-tó, Földvári-tó, Belső-Béda) jelentős gémelepeket találunk. A bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) a leggyakoribb ezeken a telepeken. Táplálékszerzését éjszakai vadászatokon teszi eredményesebbé. Sárga lábujjáról röptében könnyen felismerhető a kis kócsag (*Egretta garzetta*). Nádi költőállománya erősen ingadozik, vízi rovarokkal és apró halakkal táplálkozik. A zavarásra érzékeny vörös gémmé (*Ardea purpurea*) később érkezik a többi fajnál a nádasba, melegigényes, sok vízi rovarot fogyaszt.

A gémekek közül leggyakrabban a szürke gémmé jelenik meg, hallal táplálkozik és nagyon óvatos. Magas fákon fészkel, általában kolóniában vagy egyedül, a nádasokban vegyes gémmékolóniákban.

A terület egyik legnagyobb természeti értéke a rétisas (*Haliaeetus albicilla*). Egyedi védelmi program alapján óvják, amelyet a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság koordinál. Zavarásra nagyon érzékeny, vízközelen él és halakkal táplálkozik.

Az iszaplerakódást nem kedvelő halfajok - a magyar bucó (*Zingel zingel*), a selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*) és a kecsége (*Acipenser ruthenus*) – csak a homok vagy kavics aljzatú folyószakaszokon fordulnak elő. A kecsége állománya

lako uhvati na udicu, štoviše udicu proguta cijelu, što za ovu strogo zaštićenu vrstu predstavlja veliku opasnost. Pojavljivanje gavčice (*Rhodeus sericeus*) uvjetovano je pojavom riječne školjke, neophodne za njezino razmnožavanje. Plotica (*Rutilus pigus virgo*) je endemska vrsta karakteristična za Dunav, rijetka, ali joj je populacija u porastu. Na sličnim staništima živi grabežljiva vrsta smuđ (*Stizostedion lucioperca*), omiljen među ribičima.

U svim vodama prisutna je babuška (*Carassius auratus*), alohtona vrsta koja autohtonim vrstama riba konkurira za hranu i životni prostor. Na taj način u negativnom pravcu mijenja sastav vrsta u prirodnim vodama.

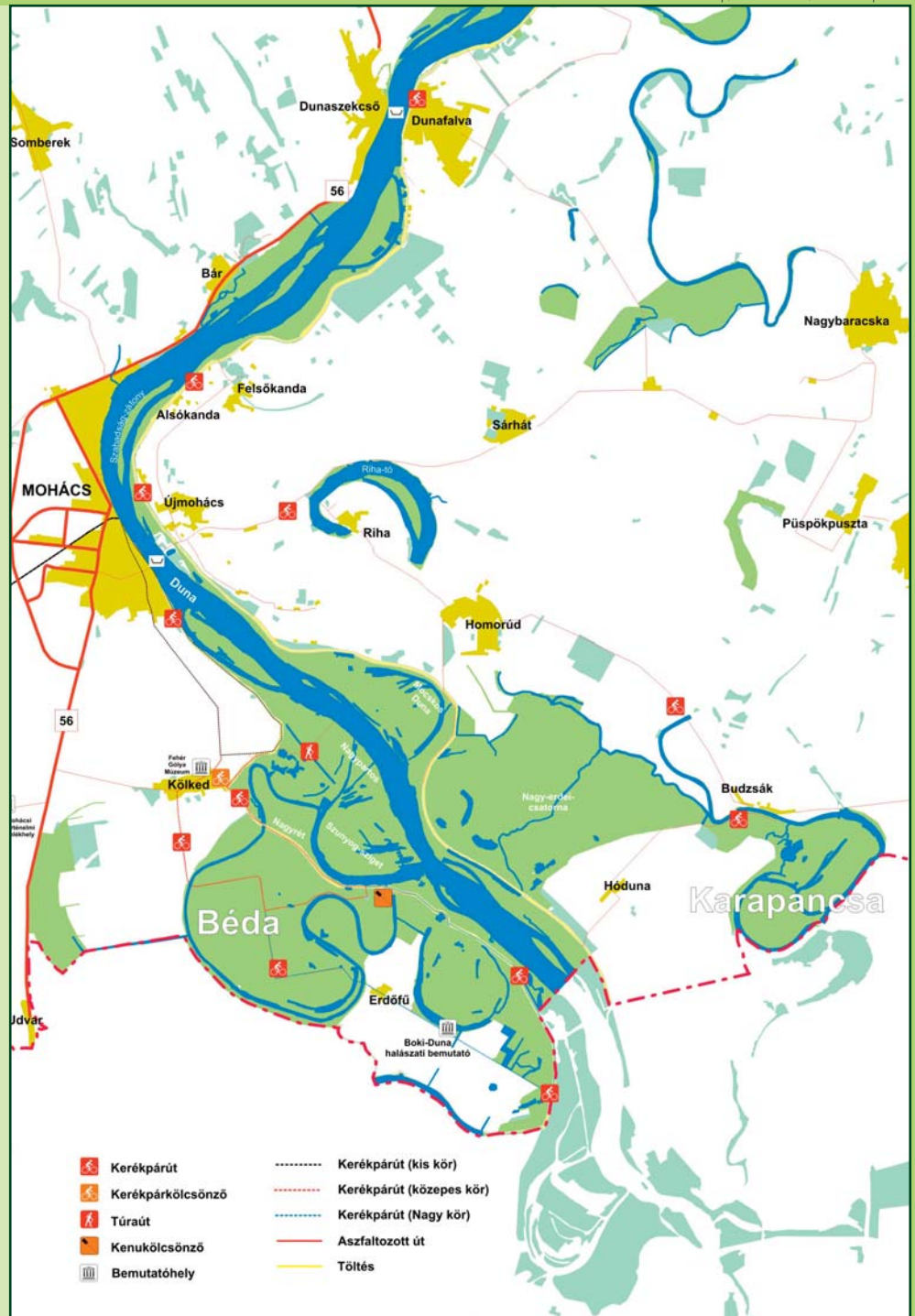
fogyatkozó tendenciát mutat, vízszennyezésre nagyon érzékeny.

A magyar bucó kis vízállásnál horogra akadhat, mivel a horgot mélyre nyeli - ez veszélyeztető tényező, hiszen fokozottan védett.

A szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus*) előfordulását behatárolja a szaporodásához nélkülözhetetlen tavi kagyló jelenléte.

A Duna jellemző, ritka, de erősödő állományú endemikus halfaja a leánykancér (*Rutilus pigus virgo*). A hasonló élőhelyek csúcsragadozója a horgászok által kedvelt süllő (*Stizostedion lucioperca*).

Valamennyi vízben jelen van a tájidegen ezüst kárász (*Carassius auratus*). Őshonos halaink táplálék és élőhely konkurensé. Vizeink fajösszetételét negatív irányba megváltoztatja.

Zaštićena prirodna područja u Hrvatskoj

Na području Osječko-baranjske županije ukupno je zaštićeno 52590,49 ha, što čini 12,67% ukupne površine županije. Zaštićena područja obuhvaćaju 8,48 % ukupne površine Republike Hrvatske, odnosno 12,07% kopnenog teritorija i 1,94% teritorijalnog mora. Najveći dio zaštićene površine su parkovi prirode (4,77% ukupnog državnog teritorija). Stoga je postotak zaštićenosti u Osječko-baranjskoj županiji u skladu s postotkom zaštićenosti kopnenih područja u Hrvatskoj, ali još uvijek ispod 16% kopnene površine, što je prosjek za Europu.

Park prirode Kopački rit

Najpoznatije zaštićeno područje uz srednji Dunav je Park prirode Kopački rit, koji je još 1967. godine zaštićen kao upravljani prirodni rezervat, da bi 1999. godine postao park prirode koji je u međunarodnoj kategoriji klasifikacije zaštite IUCN V. Park prirode prostire se na 17.700 ha, ali je detaljnijim mjerenjem površine pomoću GIS-a 2009. g. utvrđeno da je ukupna površina 23.126,285 ha. Unutar površine parka prirode određeno je, još 1969., uže zaštitno područje površine 7.700 ha. Kasnijim mjerenjem zaključeno je da se taj specijalni zoološki rezervat prostire na površini od 7.143,21 ha, koji spada u IUCN kategoriju I b.

U smislu međunarodne zaštite, treba napomenuti da je područje Kopačkog rita proglašeno i Ramsarskim područjem još 1993. godine, što ga prema Ramsarskoj konvenciji stavlja na listu svjetski važnih močvarnih staništa. Osim toga, Kopački rit je proglašen i Područjem značajnim za ptice – IBA (1986. godine).

Posebni zoološki rezervat Kopački rit

Unutar Parka prirode Kopački rit, u njegovu južnom dijelu, nalazi se Posebni zoološki rezervat Kopački rit. Površina posebnog zoološkog rezervata je 7.143,21 ha. Taj teren je najniže nadmorske visine te je stoga i najviše plavljen na cijelom području Kopačkog rita; i do tri mjeseca godišnje. U posebni zoološki rezervat najveću količinu vode iz Dunava dovodi Hulovski kanal, a puno manji je dotok vode iz Nadhat foka sa sjevera i Renovskim kanalom s juga. Novi kanal nastao je iskapanjem materijala utrošenog za izgradnju obrambenog nasipa. Najveći dio kopna u rezervatu prekriva trska i močvarna vegetacija, a od šuma prevladava šuma bijele vrbe.

Regionalni park Mura-Drava

Cilj kategorije zaštite regionalnog parka je zaštita krajobrazne raznolikosti, održivi razvoj i turizam. Vlada Republike Hrvatske je 10. veljače 2011. donijela Uredbu o proglašenju Regionalnog parka Mura-Drava, čime je čitav tok rijeke Mure i Drave

Természetvédelmi területek Horvátországban

Eszék-Baranya megyében a természetvédelmi (védett) területek kiterjedése 52590,49 ha, ami a megye összes területének a 12,67%-át teszi ki. A Horvát Köztársaság teljes felszínének 8,48 %-át képezik a természetvédelmi területek, ezek megoszlása: 12,07 % szárazföldi és 1,94 % tengeri. A természetvédelmi területek legnagyobb részét a nemzeti parkok alkotják (az ország egész területének 4,77 %). A védettség százalékosan tekintve Eszék-Baranya megyében megegyezik az országos mutatókkal, így is az európai átlag (16%) alatt marad.

A Kopácsi-rét Természeti Park

A Közép-Duna tájegység legismertebb természetvédelmi területe a Kopácsi-rét, amely már 1967-ben megszerezte a természeti rezervátum státuszt, majd 1999-ben természeti park lett, amely a nemzetközi védettségi besorolás alapján IUCN V. A természeti park 17.700 ha területen fekszik, de a 2009-ben elvégzett részletes GIS felszínmérés megállapította, hogy teljes felszíne 23.126,285 ha-t tesz ki. A természeti parkon belül már 1969-ben kijelölésre került a 7.700 ha-os fokozottan védett terület. A későbbi mérések megállapították, hogy e speciális állat rezervátum 7.143,21 ha-on terül el, amelynek besorolása IUCN I b.

A nemzetközi védettség tekintetében kiemelendő, hogy a Kopácsi-rétet 1993-ban Ramsari területté is nyilvánították, ezért a Ramsari konvenció értelmében felkerült a világ fontos mocsaras élőhelyeinek listájára. Ezen kívül a Kopácsi-rét A madarak kiemelt élőhelye lett – IBA (1986-ban).

A Kopácsi-rét, mint kiemelt állat rezervátum

A Kopácsi-rét Természeti Parkon belül, annak déli részén található a Kopácsi-rét kiemelt állat rezervátuma, melynek területe 7.143,21 ha-t tesz ki. A tengerszint feletti magasság itt a legalacsonyabb, ezért a Kopácsi-rét vízzel legjobban elárasztott területe, melyet évente akár 3 hónapig is víz borít. E kiemelt állat rezervátumot a Hulovi-csatorna látja el a legtöbb vízzel a Dunából, de a Nagyhat-foktól északra és délen a Renovi-csatornában sokkal kisebb a vízmennyiség. Az új csatorna a védelmi töltés kiépítése során jött létre. A rezervátum legnagyobb szárazföldi területei nádasok, illetve mocsári vegetációk, erdeiben a fehér fűz uralkodik.

Mura-Dráva Regionális Park

A regionális park védettségi kategória célja a tájra jellemző sokszínűség védelme, a fenntartható fejlődés és a turizmus fejlesztése. A Mura és a Dráva területét a Horvát Köztársaság Kormánya 2011. február 10.-i döntése alapján Mura-Dráva Regionális

zaštitila u kategoriji regionalnog parka, što je prvi takav park u Hrvatskoj. Park obuhvaća poplavno područje formirano duž riječnih tokova, a uključuje i prijelazno područje s poljoprivrednim površinama i manjim naseljima uz rijeke sve do ušća Drave u Dunav kod Aljmaša. Ukupna površina ovog parka je 87.680,52 ha. Udio po županijama je različit, a dio koji se nalazi na teritoriju Osječko-baranjske županije u odnosu na druge županije je:

Raspodjela površina parka po županijama			
Županije	Postotak površine županije obuhvaćen parkom (%)	Površina parka unutar županije	
		Površina (ha)	Udio u površini parka (%)
Međimurska županija	23,27%	16962,54	19,40
Varaždinska županija	7,78%	98 09,81	11,23
Koprivničko-križevačka županija	9,60%	16780,85	19,19
Virovitičko-podravska županija	8,80%	17801,96	20,35
Osječko-baranjska županija	6,28%	26102,49	29,84

Parkká nyilvánítottá, mely szerint a Mura és Dráva teljes folyószakasza védetté vált, a regionális park kategóriában ez az első Horvátországban. A park magában foglalja a teljes folyószakaszon kialakult ártereket, valamint az átmeneti területek mezőgazdasági területeit és a folyó mentén található kis településeket egészen a Dráva Aljmási dunai torkolatáig. A park teljes területe 87.680,52 ha. E területek megyénkénti eloszlása változó, az Eszék-Baranya megyéhez tartozó területek a többi megyével összehasonlítva a következőképpen alakulnak:

Regionális Park megyei területi megoszlása			
Megye	A megye területéből a Parkhoz tartozó (%)	A park területe megyén belül	
		terület (ha)	Park területe (%)
Međimurska županija	23,27%	16962,54	19,40
Varaždinska županija	7,78%	9809,81	11,23
Koprivničko-križevačka županija	9,60%	16780,85	19,19
Virovitičko-podravska županija	8,80%	17801,96	20,35
Osječko-baranjska županija	6,28%	26102,49	29,84

Karta: Regionalni park Mura-Drava

Térkép, Mura-Dráva Regionális Park

Poseban značaj ovom prostoru daju vlažna staništa koja su rijetkost na europskoj razini, a koja se još uvijek u velikoj mjeri mogu vidjeti uz Dravu i Dunav. To su: poplavne šume, vlažni travnjaci, mrtvice, napuštena korita, meandri, sprudovi te strme, odronjene obale. Šire područje rijeka ujedno je i područje rasprostranjenosti velikog broja ugroženih i zaštićenih vrsta ptica kao što su npr. mali vranac (*Phalacrocorax pygmaeus*), brezov zviždak (*Phyloscopus trochilus*), orao štekavac (*Haliaeetus albicilla*), mala čigra (*Sterna albifrons*), čaplja danguba (*Ardea purpurea*), bijela čaplja (*Egretta alba*), crna roda (*Ciconia nigra*). Drava je ujedno i ribljim vrstama najbogatija rijeka u Hrvatskoj od kojih je 5 regionalnih endema dunavskog sliva. Vlažna staništa ovih rijeka pogodna su staništa za brojne vrste gmazova i vodozemaca, a vrlo je značajna i izuzetno bogata fauna vretenaca te leptira. Među rijetkim i ugroženim biljkama na europskoj razini ističu se sibirska perunika (*Iris sibirica*), strelica (*Sagittaria sagittifolia*), vodoljub (*Buttomus umbelatus*) te kritično ugrožena vrsta u Hrvatskoj koja raste na sprudovima, kebrač (*Myricaria germanica*). Osobito snažna povezanost ljudi i rijeke dovela je do uspostave posebnog načina življenja uz rijeku s brojnim rekreativnim i tradicionalnim aktivnostima.

Nacionalna ekološka mreža i Natura 2000 područja

Ekološka mreža je sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja, koja uravnoteženom biogeografskom raspoređenošću značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti koju čine ekološki značajna područja za Republiku Hrvatsku, a uključuju i ekološki značajna područja Europske unije Natura 2000 važnih za očuvanje ugroženih divljih svojiti i stanišnih tipova. Uspostava ekološke mreže u Hrvatskoj propisana je Zakonom o zaštiti prirode. Područja ekološke mreže u Hrvatskoj, sukladno ekološkoj mreži Europske unije NATURA 2000, podijeljena su na međunarodno važna područja za ptice te područja važna za ostale divlje svojite i stanišne tipove. Svako područje sadrži ciljeve očuvanja, odnosno popis vrsta i stanišnih tipova zbog kojih je uvršteno u ekološku mrežu i na koje treba sagledati utjecaj zahvata odnosno plana prilikom ocjene prihvatljivosti plana, programa i zahvata za ekološku mrežu. Dodatno, svako područje ekološke mreže sadrži i smjernice za mjere zaštite koje se primjenjuju na sve fizičke i pravne osobe koje na područjima ekološke mreže koriste prirodna dobra i obavljaju radnje i zahvate. Ekološka mreža RH obuhvaća 47% kopnenog i 39% morskog teritorija Republike Hrvatske te dva koridora: koridor za morske kornjače te koridor Palagruža-Lastovo- Pelješac (područje važno za selidbu ptica). Ekološka mreža proglašena je 2007. godine.

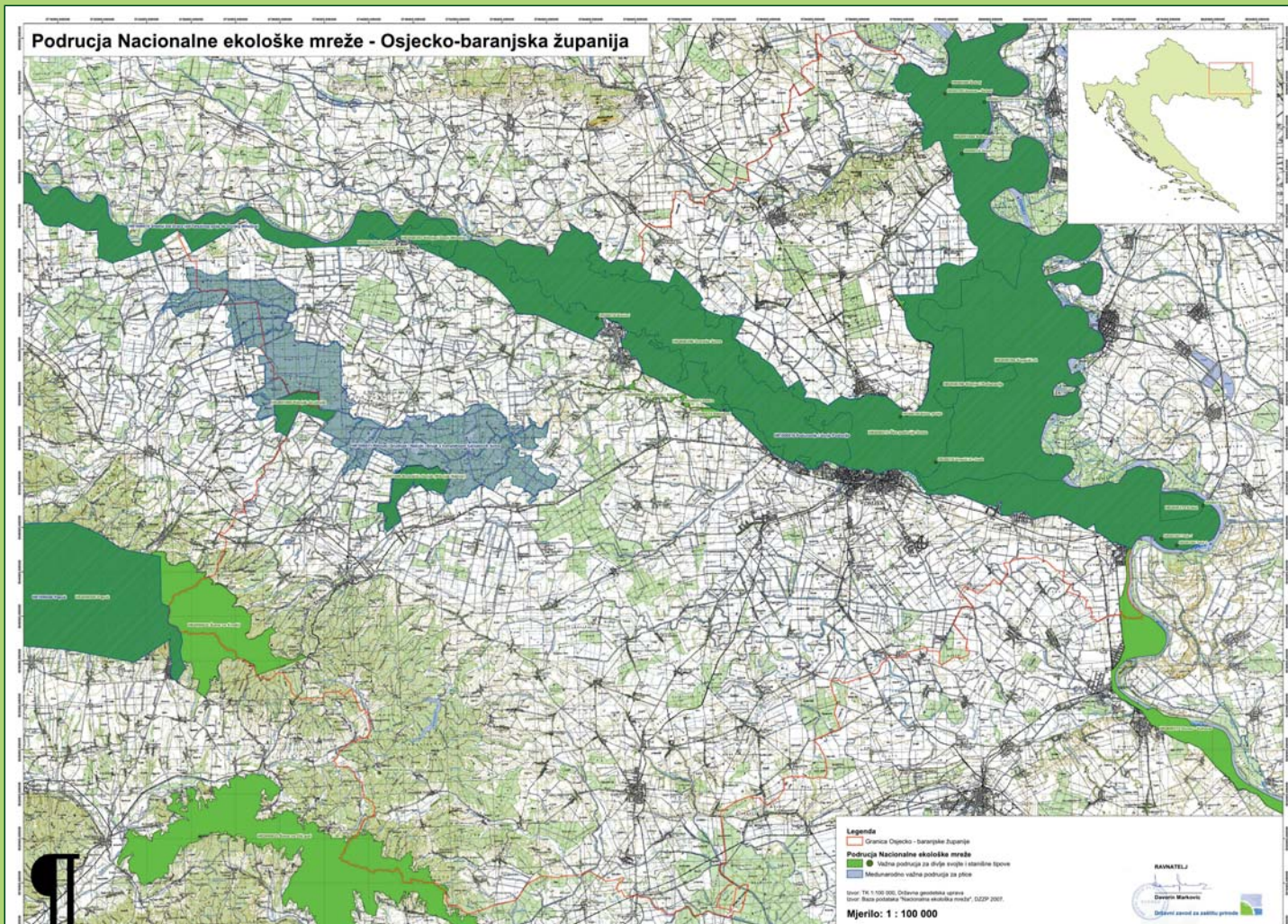
Natura 2000 za Hrvatsku još nije proglašena, ali je Državni zavod za zaštitu prirode napravio stručnu podlogu.

E területeknek kiemelt jelentőségű részei a nedves élőhelyek, amelyek európai szinten is ritkaságszámba mennek, és még mindig nagy számban fellelhetők a Duna és a Dráva mentén. Ezek az ártéri erdők, rétek, holtágak, levágott folyómedrek, kanyarulatok, meredek zátonyok, kivájt partok. A terület olyan veszélyeztetett és védett madárfajoknak ad otthont, mint pl. a kárókatona (*Phalacrocorax pygmaeus*), nádiposzáta (*Phyloscopus trochilus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), kis csér (*Sterna albifrons*), vörös géme (*Ardea purpurea*), nagy kócsag (*Egretta alba*), fekete gólya (*Ciconia nigra*). A Dráva egyben Horvátország halfajokban leggazdagabb folyója is, amelyek közül 5 csak a Duna vízgyűjtőjén él.

Ezen folyók nedves élőhelyei idálisak számos hullófaj és kételtű számára, de nagyon jelentős és kiemelten gazdag a szitakötő- és lepkefauna is. A ritka és veszélyeztetett növények közül is kiemelkedik európai megközelítésben is a szibériai nőszirm (*Iris sibirica*), nyílfa (*Sagittaria sagittifolia*), virágkákó (*Buttomus umbelatus*), valamint a Horvátországban is fokozottan veszélyeztetett, a zátonyokon élő növényfaj, a tamariska (*Myricaria germanica*). Az emberek és a folyó közt kialakult erős kötődés különleges vízi életmód kialakulásához vezetett, számos rekreációs és hagyományos tevékenységgel.

Nemzeti ökológiai hálózat és a Natura 2000 területe

Az ökológiai hálózat az egymáshoz kapcsolódó, illetve egymáshoz közel álló ökológiailag fontos területek rendszere, amely kiegyenlített biogeográfiai eloszlásának köszönhetően jelentősen hozzájárul a természetes egyensúly és a biológiai sokszínűség megőrzéséhez. Ezek a területek a Horvát Köztársaság ökológiailag jelentős területeivé váltak és ezzel kapcsolódtak az Európai Unió Natura 2000 ökológiailag jelentős területeihez, valamint fontosak a veszélyeztetett vadfajok és élőhelytípusok védelme szempontjából. Horvátországban az ökológiai hálózat felállítását természetvédelmi törvény írja elő. A horvátországi ökológiai hálózat területei az Európai Unió Natura 2000 ökológiai hálózatához hasonlóan a madarak, valamint más vadfajok és élőhelytípusok számára nemzetközileg fontos területekre tagolódnak. Valamennyi terület leírása tartalmazza a védelem célját, a fajok és élőhely típusok listáját, amelyek által besorolták az ökológiai hálózatba, ahol a beavatkozások, valamint a tervek hatásai észlelhetők, illetve a tervet, a programot és az ökológiai hálót a minősítés során figyelembe kell venni. Továbbá, az ökológiai hálózat valamennyi területe tartalmazza a védettségi fokot jelző iránymutatásokat, amelyek vonatkoznak a területén élő valamennyi fizikai és jogi személyre, akik a természeti kincseit használják, illetve ott műveleteket, beavatkozásokat végeznek. A HK ökológiai hálózata magában foglalja Horvátország szárazföldi (47%) és tengeri (39%) területeit, két folyósót: a tengeri teknősök, valamint a Palagruža-Lastovo-Pelješac folyósóját (a madarak költözése miatt fontos területet). Az ökológiai hálózatot 2007-ben fogadták el. A Natura 2000 még nem lett bevezetve Horvátországban, de az Állami természetvédelmi intézet már elkészítette a szakértői értékelést.

Karta: Ekološka mreža Podunavlja

Térkép: a Duna mente ökológiai hálózata

Povijest, tradicija i kultura Srednjeg Podunavlja (HU-HR)

Na području nastanjenom rijekom više tisućljeća svaka je od ovdašnjih etničkih skupina dala svoj doprinos stvaranju današnje slike regije. Obrambeni objekt limes, izgrađen u rimsko doba, do kraja 90-ih godina p.n.e. štitio je liniju desne obale Dunava u provinciji. Mađarska dionica limesa – pod nazivom Ripa Pannonica – kao predviđeno proširenje niza međunarodnih povijesnih lokacija pod nazivom Granice Rimskog Carstva, od 2009. je na popisu potencijalnih mjesta svjetske baštine u Mađarskoj. I dotične lokalne samouprave željele bi mađarsku dionicu proglasiti dijelom svjetske baštine, iz tog su razloga utemeljili Mađarsku udrugu Limes. Nastavak s hrvatske strane je od 2005. također potencijalni kandidat za svjetsku baštinu.

Pored Kölkeda sa strane Bede se odvijala bitka kod Mohača, koja je za sljedećih 170 godina odredila sudbinu države, a u blizini kod Nagyharsánya se godine 1687. odvijala „druga mohačka bitka“, koja je u velikoj mjeri pridonijela oslobođenju Mađarske. Jedan od trijumfalnih vojskovođa oslobodilačkih ratova protiv Turaka, knez Eugen Savojski je kao nagradu za svoje uspjehe godine 1699. od kralja dobio ogromne posjede na području Dunava i Drave, južno od Mohača. Knez Eugen je u Belju sagradio dvorac, koji konskripcija iz godine 1822. spominje kao Zvezdanu tvrđavu, potom je započeo uređivanje i organiziranje svojega gospodstva. Ovaj je posjed kasnije postao Gospodstvo Belje. Princ Albrecht koji je poslije naslijedio ovaj ogroman posjed utemeljio je škole i učeničke domove. Za njegovo je ime vezano organiziranje Gospodstva Belje u uzorno gospodstvo. Najznačajnijim je korakom smatrao reguliranje Dunava, učiniti ga plovnom rijekom i izgradnju obrambenih nasipa od poplava. Zahvaljujući tomu, na područjima zaštićenim od poplava pokrenuo je poljoprivredu i stočarstvo na visokoj razini. Razvijao je ribarstvo, a gospodarenje fondom divljači podignuo je na svjetsku razinu. Godine 1895. gospodstvo je naslijedio knez Friedrich i ogroman je posjed razvio u jedan od najsuvremenijih i najplodonosnijih ne samo u državi već i u Europi. Obradivao je 109.010 katastarskih jutara. Vrijednost posjeda obogaćivala su izvanredne oranice, ribolovna mjesta, ogromne šume Kopačkog jezera, s jedinstvenim bogatstvom visoke divljači. Prema jednoj inventuri iz toga vremena broj gospodarskih objekata je 483. U vrijeme nakon Turaka u ovim prostorima visoka divljač još je bila rijetkost, ako je preko Drave preplivao neki jelen ili srna, nju su istrijebili vukovi. Temeljem popisa ustrijela gospodstva pretpostavlja se da su na nakon 1700. organizirali velike izlove vukova. Na mjesto vukova, čiji se broj smanjio uslijed regulacije vodotokova i izlova, naselili su se jeleni iz Podravine, dijelom prirodnim putem, a dijelom naseljavanjem.

Temeljem zakona br. XXI. iz godine 1879., godine 1884. izrađen je prvi plan gospodarenja šumama za Gospodstvo Belje, koji je izradio József Pfenningberger (1839.-1909.), carski glavni šumar. Pfenningberger je bio poznat kao ljubitelj prirode i ornitolog, utemeljio je takozvani Beljski livadski muzej, zbirku prepariranih ptica, koje potječu s kneževskog gospodstva.

A Közép-Duna mente történelme, hagyományai és kultúrája

A régió mai képeinek formálásához az évezredek óta területein élő minden egyes népcsoport hozzájárult. A limes védelmi rendszere a római időkben épült, az i.e. 90-es évek végéig védte a tartomány határát a Duna vonalán. A limes magyarországi része – Ripa Pannonica néven – tágabb értelemben a Római Birodalom határa, 2009 óta található a világörökségre jelölt helyszínek listáján. Az illetékes helyi önkormányzatok szintén szeretnék a magyar részeket felvetetni a világörökség listájára, ezért megalapították a Magyar Limes Egyesületet. A horvát oldal is 2005 óta jelöltje a világörökségi listának.

Mohácsnál, Kölked mellett a bédai oldalon történt az a csata, amely az elkövetkezendő 170 évre meghatározta az ország sorsát, valamint 1687-ben Nagyharsánynál játszódott le a „második mohácsi csata”, amely nagymértékben hozzájárult Magyarország felszabadulásához. A törökök elleni felszabadító háború egyik diadalmos hadvezérének, Savolyai Ernő hercegnek 1699-ben a király sikerei jutalmul adományozta a Mohácstól délre húzódó, Duna-Dráva vidéki hatalmas birtokokat. A herceg Bellyén kastélyt építtetett, amelyet az 1822-es összeírás úgy említ, mint a Csillagvár, majd hozzáfogott, hogy megszerze és rendbe tegye gazdaságát. A birtokból később kialakult a Bellyei Uradalom. Albrecht herceg, aki a későbbiekben megörökölte e hatalmas birtokot, iskolákat és diákközhelyeket alapított. Az ő nevéhez fűződik a Bellyei Uradalom mintagazdasággá való átszervezése, fejlesztése. Legfontosabb feladatának tekintette a Duna szabályozását, hajózható folyóvá tételét, valamint az árvízi védőtöltések kiépítését. Ezeknek köszönhetően az árvízvédelmi területeken magas színvonalú mezőgazdaság és állattenyésztés alakult ki. Fejlesztette a halgazdálkodást, halászatot, a vadgazdálkodási alapot pedig világszínvonalra emelte. 1895-ben az uradalmat Friedrich herceg örökölte és azt nemcsak az ország, hanem Európa egyik legmodernebb és legeredményesebb hatalmas birtokává fejlesztette. A megművelt területek 109.010 katasztert tettek ki. A birtok értékét rendkívüli szántóföldek, halászati helyek, a hatalmas Kopacsi-tó, nagyvadakban egyedien gazdag erdők gyarapították. Egy egykori leltár alapján a gazdasági telepek száma 483 volt. A török utáni időkben ezeken a területeken a nagyvadak ritkaságszámba mentek, ha a Dráván át is úszott egy-egy szarvas vagy őz, a farkasok martalékává vált. Az uradalom kilövési listája alapján feltehető, hogy 1700 után szervezték a nagy farkas kilövéseket. A farkasok helyére, miután számuk a folyószabályozásnak és kilövéseknek köszönhetően csökkent, a Dráva mentéről szarvasokat telepítettek, részben természetes úton, részben mesterségesen.

Az 1879. évi XXI. Sz. törvény alapján, 1884-ben megalkotásra került a Bellyei Uradalom első erdőgazdálkodási terve, amelyet Pfenningberger József (1839-1909) cári főerdész dolgozott ki. Pfenningberger, aki a természet szerelmese és ismert ornitológus volt, megalapította a Bellyei réti múzeumot, a hercegi uradalomból származó madarak preparált gyűjteményét. Ezen a területen a halászat különös jelentőségű, főként a Réten belül. Itt történt a sertések, szarvasmarhák és juhok legeltetése. Másodlagos hasznóvelésként említhetők meg a nádvágás, fakéreg feldolgozás, fűzavesszővágás,

Na ovom području ribarstvo ima osobit značaj, osobito unutar ritova. Na području se obavljala ispaša svinja, goveda i ovaca, a kao sekundarna eksploatacija spominju se sječa trske, prerada kore drveća, sječa vrbovog pruča, proizvodnja trave i sijena. Glavni šumar detaljno je izvještavao o promjenama biljnog i životinjskog svijeta, od kojih se najviše žali na smanjenje tršćaka, osiromašenje ptičjeg svijeta i nestanku ribljih vrsta. U interesu podržavanja lova poslije se javlja potreba za revitalizacijom tršćaka i gromovitih površina.

U području Beda-Karapandža do sada je zabilježeno 358 arheoloških nalazišta, od kojih je 48 na nekadašnjem poplavnom području, od toga samo jedan na desnoj obali Dunava. Šest nalazišta je strogo zaštićeno, 15 nalazišta ima posebnu zaštitu, dok su ostalih 337 mjesta na popisu arheoloških nalazišta. Broj arheoloških nalazišta iz godine u godinu raste, zahvaljujući terenskim istraživanjima i građevinskim radovima na područjima koja su prije bila korištena za poljoprivrednu proizvodnju.

Najveći značaj ima granična linija (Limes) iz rimskog doba, (Lugio) kod Dunaszekcső i utvrda (Altinum) kod Kölkeda. Ovdje uz nekadašnju obalu Dunava nalazimo prahistorijska naselja, naseobine iz bronzanog doba, iz vremena seoba naroda i doseljavanja Mađara u ove krajeve.

Područje Osječko-baranjske županije izuzetno je bogato nepokretnim kulturnim dobrima. Geografski položaj i prirodno okruženje omogućili su kontinuitet života na ovom prostoru koji se može pratiti još od mlađeg kamenog doba.

Među arheološkim lokalitetima na području županije nekoliko ih ima iznimno značenje: prapovijesni lokalitet Gradac kod Sarvaša, prapovijesni lokalitet Hermanov vinograd u Osijeku, prapovijesna nalazišta Gradac i Sredno u Batini, Gradac u Zmajevcu, Daljska planina, Bogojevci kod Dalja i ranosrednjovjekovno groblje Bijelo Brdo po kojem je nazvana cijela jedna kultura iz razdoblja ranog srednjeg vijeka (10.-12. stoljeće) u Europi. Osječki Gornji grad i Tvrđa zaštićeni su kao povijesna graditeljska cjelina.

fű-, és szénatermesztés. A főerdész részletesen beszámolt a növény és állatvilág változásairól, amelyekben leginkább a nád csökkenését, a madárvilág elszegényedését és a halfajok kihalását fájjalja. A vadászhatóság érdekében a későbbiekben felmerült az igény a nádasok, bokros felületek revitalizálására. BÉDA-KARAPANCSA területén eddig 358 régészeti lelőhelyet jegyeztek be, ezek közül 48 lelőhely az egykori ártéren található, ebből csak egy van a Duna jobb oldalán. 6 lelőhely fokozottan védett, 15 élvez kivételes védeltséget, míg a többi 337 hely a régészeti lelőhelyek listáján szerepel. A terepi kutatásoknak, valamint a korábban mezőgazdasági termelésű területeken történő építkezéseknek köszönhetően a régészeti lelőhelyek száma évről évre nő.

Legnagyobb jelentőséggel a római korból származó határvonal (Limes), a dunaszekcsői (Lugio), valamint a kölkedi erőd (Altinum) bírnak. Itt a Duna egykori partvonalán történelem előtti településeket, bronzkori településeket, illetve a népvándorlás korából és a magyarok erre a vidékre való letelepedésének idejéből származó leleteket találunk.

Eszék-Baranya megye területe különösen gazdag tárgyi kultúrkincsekben. Földrajzi és természeti helyzetének köszönhetően ezen a vidéken lehetővé vált a folyamatos letelepedés, amely már a korai kőkortól követhető. A megye területén a következő helyeken találhatóak különös jelentőségű régészeti lelőhelyek: Szarvason, Eszéken a Hermann szőlőjénél, Batinán (Sredno), Vörösmarton, a dalji hegyen, Bogojevcínél. Jelentős a Bjelo Brdo kora-középkori temető is, amelyről egy egész kultúrát is elneveztek Európában (10-12.sz.). Az észéki Felső-város és Vár mint történelmi építészeti együttes védelem alatt állnak.

Neka od kulturnih dobara u Osječko – baranjskoj županiji koja su obnovljena i stavljena u javnu funkciju.

To su:

- 1) Erdutska kula – na kojoj se provode sustavna geološka istraživanja radi sanacije klizišta, a i dio je zaštićenog krajobraz
- 2) tradicijska kuća u Bijelom Brdu – obnovljena dijelom sredstvima Ministarstva kulture, u vlasništvu općine Erdut, a namjena joj je prezentacija tradicijskog života
- 3) rodna kuća Milutina Milanovića u Dalju, koja služi kao kulturni i znanstveni centar
- 4) dvorac Normann, Bizovac
- 5) Batina spomenik
- 6) dvorac Mailath, Donji Miholjac
- 7) muzej Zmajevac – važno arheološko nalazište, a i muzej vina OBŽ-a
- 8) šokačka kuća u Topolju
- 9) Katoličko svetište Gospe od Utočišta u Aljmašu od 1703., najveće marijansko svetište u istočnoj Hrvatskoj
- 10) Manastir uspenja presvete Bogorodice u Dalj planini, Manastir Vodica. Manastir čine crkva, oltar na otvorenom uklesan u brdo i čardak (konak). U čardaku izvire pitka voda kojoj narod pripisuje ljekovita svojstva. Manastir Vodica važno je hodočasničko mjesto, pogotovo o Preobraženju Gospodnjem.

Tradicijaska baština

Nalazi arheoloških istraživanja na različitim lokacijama u Baranji dokazali su da je područje u kontinuitetu naseljavano od prapovijesti. Za izgradnju domova, alata i uporabnih predmeta čovjek se koristio prirodnim materijalima iz neposrednog okruženja. Gotovo do prve polovine 20. st. za izgradnju kuća kao osnovni građevni materijal korištena je zemlja. Zidovi su se gradili nabijanjem zemlje ili zidanjem čerpicima, na suncu osušenim ciglicama zamiješanim od zemlje i pljeve. Takvi i do 50 cm debeli zidovi održavali su toplinu zimi, a ljeti čuvali svježinu. Na pojedinim, do danas sačuvanim kućama građenim u drugoj polovini 19. stoljeća, vidi se da su uglovi pojačani vrbovim prućem. Krovovi kuća gospodarskih zgrada pokrivali su se trskom kojom obiluju ritovi uz Dravu i Dunav.

Prilikom izgradnje vodilo se računa o položaju strana svijeta. Trijem, jedna od osobitosti panonske kuće, najčešće je okrenut prema jugu jer je zimi, kad zrake sunca padaju pod manjim kutom, omogućavao grijanje unutarnjih prostorija. Ljeti je trijem pružao hlad za obavljanje različitih sitnih poslova, sušenje ljetine i jelo.

Za izradu pokućstva koristile su se različite vrste drveta, u zavisnosti od namjene predmeta. Mnoge barske biljke koristile su se u svakodnevnom životu. Rogoz, danas većini samo poznat po baticima, imao je višestruku namjenu. Rogoz se koristio za pletenje torbi (cekera), prostirki, papuča, a nekada davno i kabanica. Koristio se i kao brtvilo na svim čepovima koji se nalaze na nekoj bačvi. Od rogoza su se plele košnice, a

Eszék-Baranya megye kultúrkinsei közül néhány fel lett újítva és közfunkciót lát el.

Ezek:

- 1) Erduti torony – amelyen rendszeres kutatásokat végeznek a földcsuszamlások megelőzése érdekében, és védeltséget élvez
- 2) A Bijelo Brdoi tájház - felújításra került részben a Kulturális Minisztérium támogatásával, Erdut járás tulajdonát képezi, és célja a hagyományos élet bemutatása
- 3) Milutin Milanović szülőháza Daljon, amely kulturális és kutató központ
- 4) A Normann kastély Bizovácon
- 5) A batinai emlékmű
- 6) A Mailath kastély Donji Miholjacaon
- 7) A Vörösmart múzeum – fontos régészeti lelőhely, de a megye Bormúzeuma is egyben
- 8) Asokak ház Topolján
- 9) A katolikus szentély Aljmáson „Gospe od Utočista”, amely 1703 óta Kelet-Horvátország legnagyobb Mária-kegyhelye
- 10) A Dalj-i Kolostor „Uspenja presvete Bogorodice” hegyen, a vodicei kolostor. A kolostort a templom és a hegybe vajt szabadtéri oltár és lakhely alkotják. A házban ivóvízforrás ered, melyet a nép gyógyhatásúnak mondott. A Vodice kolostor fontos zárándokhely.

Tradicionalis örökség

A Baranya különböző részein végzett régészeti kutatások bebizonyították, hogy e terület a történelem előtti kortól folyamatosan lakott. Az emberek házaik megépítéséhez, szerszámaik, használati tárgyaik elkészítéséhez a közvetlen környezetükben lévő természetes anyagokat használták. Szinte a 20. sz. első feléig a házépítés fő építőanyagaként a föld szolgált. A házfalakat vert falak, illetve vályogtéglából – föld és pelyva keverékből formázott és napon kiszáritott téglából – emelt falak alkották. Ezek az 50 cm-nél is vastagabb falak jól megtartották a meleget télen, nyáron pedig hűsek voltak. A 19. század második felében épült és a mai napig megőrzött házak némelyikén jól látható, hogy a sarkokat fűzfavesszővel erősítették meg. A gazdasági épületek tetőit azzal a náddal fedték, amelyben bővelkedtek a Dráva és Duna menti rétek.

Az építés során figyelembe vették az égtájak szerinti elhelyezkedést. A veranda volt az egyik jellegzetessége a pannon háznak, leggyakrabban délnek tájolva, mivel télen a napsugarak kis szögben érték a házat, így elősegítették a belső helyiségek felmelegítését. Nyáron a veranda hűst adott a különféle apró munkák elvégzéséhez, a termények kiszáritásához, étkezéshez.

A bútoraik elkészítéséhez különböző fafajtákat használtak, a tárgy rendeltetésének megfelelően. Sok lápi növényt használtak a mindennapi életben. A gyékényt - napjainkban sokak számára úgy ismert, mint buzogány - sokrétűen használták. Felhasználták táskák (cekker), terítők, papucsok és valamikor régen még esőkabátok

klip ove biljke u pčelarstvu može zamijeniti dimilicu jer, kada se upali tinja, polako i dugotrajno.

Važna hrana i izvor prihoda stoljećima je za stanovništvo Podunavlja i Podravlja bilo ribarstvo. Usoljavana, sušena na zraku ili dimljena riba izvozila se u europske gradove. Tradicijski alati za lov ribe izrađivali su se od konca kudjelje i lana (mreže), vrbovog pruća (korpe, bacanj, obruči, vrške), a za izradu pojedinih zamki u vidu pregrada koristila se pletena trska povezana rogozom. I čamci, čiklovi, izrađivali su se od vrbovih dasaka čiji su sastavi punjeni mahovinom i listom rogoza.

Vrbovo pruć koristilo se za izgradnju manjih gospodarskih zgrada koje su se premazivale blatom, za izradu zabata na kućama i ograda.

Sociološke i ekonomske karakteristike

Baranya megye (HU)

Danas je cijelom području moháčke mikroregije svojstven visok broj trajno nezaposlenih i neaktivnih osoba. Najteža je situacija u malim i zabačenim selima s lošim javnim prijevozom, gdje nije stvorena niti mogućnost zapošljavanja, niti dnevnog odlaska na posao. U strukturi zapošljavanja visok je udio zaposlenih izvan regije. Unutar emigrirajućeg, odlazećeg stanovništva značajan je odljev stanovništva aktivne dobi, uglavnom mladih. Smanjenje broja i starenje stanovništva postalo je osobito prijeteće u zadnjih deset godina, stanovništvo stari, a mlade generacije napuštaju regiju. Pogoršavaju se mogućnosti željezničkog prometa, ne postoji mogućnost za preokret ovoga procesa. Postoje međugradske autobusne linije u svim naseljima, ali učestalost polazaka se smanjuje.

kötéséhez is. Használták a hordók dugóinak tömítőanyagaként is. Gyékényből fontak rácsokat, a növény buzogánya pedig a méhészetben felváltotta a füstölőt, mivel a parazsa lassan és hosszasan égett.

A Duna és Dráva mente lakosságának századokon át fontos eledele és jövedelemforrása volt a halászat. A sózott és levegőn szárított vagy füstölt halat az európai városokba szállították. Hagyományos halász szerszámaikat kendersizákból és lenből (hálók), fűzfavesszőből (kosarak, dobók, abroncs, varsák) készítették, de némely csapda válaszfalához vesszőfonatot használtak gyékényből. A csónakok és dunai ladikok fűzfadeszkákból készültek, melyek összekapcsolódását mohával gyékényveléll bélelték, szigetelték.

A fűzfavesszőt a kisebb gazdasági épületek elkészítésénél úgy használták, hogy sárral kenték át, így alakították ki a házak és kerítések csúcsait.

Szociológiai és gazdasági jellemzők

Baranya megye (HU)

Napjainkban az egész mohácsi kistérségre jellemző a folyamatosan munka nélkül lévő és inaktív személyek magas száma. A legnehezebb helyzetben azok a kis és visszamaradt települések vannak, ahol rossz a közlekedés, ahol nincs lehetőség elhelyezkedni, illetve naponta munkába járni. A foglalkozási struktúrában nagyszámú a régióon kívüliek foglalkoztatása. Az eltávozó, emigrált lakosság számán belül jelentős az aktív korú lakosok aránya, főként a fiataloké. A lakosság számának csökkenése, illetve előregedése különösen fenyegetővé vált az utóbbi tíz évben, a lakosság öregszik, a fiatalok generációja pedig elhagyja a régiót. Romlottak a vasúti közlekedés

Glede podjele po djelatnostima, među lokalnim poduzetništvima na prvom mjestu su uslužne djelatnosti, ispred industrijske i poljoprivredne grane. Sukladno tome formira se i broj zaposlenih. Najviše poljoprivrednih proizvođača ima u mohačkoj mikroregiji, zahvaljujući povoljnijim uvjetima, premda im se broj sve više smanjuje. Broj maloprodajnih prodavaonica u mikroregiji istovjetan je sa županijskim i zadunavskim prosjekom, a donekle zaostaje za prosjekom Južnog Zadunavlja. Poduzetništva su izuzetno siromašna i najveći je broj mikro- i malih poduzetništava.

Za civilne organizacije svojstveno je da su stvorene po naseljima ili na nacionalnoj osnovi. Od tipova civilnog organiziranja u velikom su broju višenamjenske i ostale kulturne djelatnosti, odnosno organizacije koje podržavaju kulturne djelatnosti od javnog interesa, udruge za očuvanje tradicija i narodnu radinost, zaštitu i razvoj naselja, kao sportska i vatrogasna društva, udruge nacionalnih manjina koje njeguju i manjinsku kulturu. Tradicionalno je velik broj organizacija koje čuvaju njemačke tradicije, a u zadnje vrijeme pojačala se i aktivnost romskih udruga.

Osječko – baranjska županija (HR)

Područje Osječko-baranjske županije uglavnom je razvrstano u područja s pretežno seoskim ili prijelaznim obilježjima između urbaniziranog prostora i sela i po tome se razlikuje u odnosu na druge makroregije u Hrvatskoj. Razlog tomu je i u prirodnim osobitostima i gospodarskoj strukturi županije gdje dominira poljoprivredna proizvodnja. Zaposlenost u Osječko-baranjskoj županiji manja je od prosjeka RH, u 2009. iznosila je 42%, dok je na razini RH bila 56,6%. Udio visokoobrazovanih osoba u populaciji iznad 15 godina na području OBŽ bio je 9% 2001. g., dok je taj odnos na nacionalnoj razini bio 12%.

Krajem 2009. godine Osječko-baranjska županija imala je 122.089 aktivnih stanovnika (radne snage), što predstavlja 6,7% ukupne radne snage u Republici Hrvatskoj. Stopa nezaposlenosti na kraju je 2009. iznosila 25,7%, što je daleko iznad prosjeka RH od 16,1%. Krajem 2011., na Zavodu za zapošljavanje u Osijeku registrirano je 32.063 nezaposlene osobe. Nezaposlenost je ozbiljan problem Osječko-baranjske županije već čitav niz godina.

Intenzitet demografskih promjena u županiji naglašeniji je u odnosu na državni prosjek u cijelosti, u procesu tranzicije došlo je do privatizacije vlasništva, usporavanja stope gospodarske aktivnosti i skokovitog rasta nezaposlenosti. Zbog ratom pogoršanih uvjeta života i rada Osječko-baranjska županija je imala, u usporedbi s državnim prosjekom, bitno lošiju poziciju.

körülményei, nincs lehetőség a folyamat visszafordítására. A városok, települések között autóbusz vonalak közlekednek, de gyakoriságuk egyre csökken.

A tevékenységek szerinti tagolódást nézve, a helyi vállalkozások közül első helyen vannak a szolgáltatások, az ipar és mezőgazdaság ágazatai előtt. Ennek megfelelően alakul a foglalkoztatottak száma is. A legtöbb mezőgazdasági kistermelő a jó körülményeknek köszönhetően a mohácsi kistérségben él, bár a számuk egyre csökken. A kiskereskedelmi üzletek száma a kistérségben megegyezik a megyei és Dunántúli átlaggal, ám helyenként elmarad a Dél-Dunántúl átlagától. A vállalkozások rendkívül szegények, nagyszámúak a mikro- és kisvállalkozások.

A civil szervezetre jellemző a települési és nemzetiségi alapon történő szerveződés. A civil szerveződések fajtáin belül gyakoriak a többcélú és egyéb kulturális tevékenységűek, illetve azok a szervezetek, amelyek támogatják a közérdekű kulturális tevékenységet. Nagy számban fordulnak elő hagyományőrző egyesületek, népi kézműves egyesületek, településfejlesztés és –védelem céljából alakult egyesületek, sport és tűzoltó egyesületek, kisebbségi kultúrát ápoló nemzeti kisebbségi csoportok is. Hagyományosan magas a német tradíciót ápoló szervezetek száma, de az utóbbi időben felerősödött a roma egyesületek aktivitása is.

Eszék-Baranya megye (HR)

Eszék-Baranya megye területe elsősorban falusi jegyek, illetve a falu és urbanizált térség átmeneti jegyei alapján tagolható, ennek alapján eltér a többi horvátországi makrorégiótól. Ennek okai a természeti eltérésekben rejlenek, a megye gazdasági szerkezetében a mezőgazdasági termelés dominál. A foglalkoztatás Eszék-Baranya megyében alacsonyabb az országos átlagnál, 2009-ben 42%-ot tett ki, míg országos szinten 56,6% volt. A magasan kvalifikáltak részaránya a 15. életévét betöltött népesség körében Eszék-Baranya megyében 2001-ben 9%, míg ez a szám országos szinten 12% volt.

A 2009. év végén Eszék-Baranya megye 122.089 aktív lakossal (munkaerővel) rendelkezett, amely a Horvát Köztársaság összes munkaerőjének 6,7%-a. A munkanélküliség aránya 2009. év végén 25,7% volt, amely messze felette áll az országos 16,1%-nak. 2011-ben az eszéki munkaügyi központban 32.063 munkanélküli személyt regisztráltak. Eszék-Baranya megyében a munkanélküliség már évek óta komoly probléma.

A demográfiai változások intenzitása a megyében kiemelkedőbb, hangsúlyosabb az országos átlagnál, a rendszerváltáskor a tulajdon privatizálásra került, a gazdaság aktivitási aránya lelassult, a munkanélküliség pedig ugrásszerűen emelkedett. Eszék-Baranya megye a háború okozta élet- és munkafeltételeket illetően, az országos átlaggal összehasonlítva, sokkal rosszabb helyzetben volt.

Ekonomске djelatnosti vezane uz zaštićena i prirodna područja

Mađarska

Mađarska je u proteklim desetljećima temeljem međunarodnog turističkog prometa svrstana u 15 najposjećenijih turističkih destinacija u svijetu. Blizu 70% od noćenja u komercijalnim prenoćištima čine gosti iz Europske unije. Ipak, što se prihoda tiče, Mađarska ne spada u petnaest vodećih država. Mađarska svojom trenutnom turističkom ponudom i brojem turista sve više zaostaje za ostatkom Europe.

Kulturne i krajobrazne-prirodne vrijednosti Južnog Zadunavlja pogoduju razvoju turizma, turistički promet ove regije premašuju jedino regije središnje Mađarske i Zapadnog Zadunavlja. Velike migracije naroda u XX. stoljeću rezultirale su raznolikim nacionalnim sastavom. U aktivnim udrugama za očuvanje tradicija u Mađara, Sekelja i Nijemaca djeluju folklorni ansambli, narodni orkestri i pjevački zborovi. U regiji je razvijena izrada rukotvorina i tradicionalni obrti. Radionice tradicionalnih proizvoda izrađuju tradicionalne tkanine. Radionice starih zanata obavljaju se i pretvaraju u demonstracijske muzeje: u naseljima mikroregije su aktivni lončari, bačvari, izrađivači klompi, kipari i rezbari, pletači pruča te predioničari vune.

Glavne djelatnosti su vinarstvo i gastronomija, kao i kulturni turizam. Tijekom razvoja kulturnog turizma potrebno je težiti ka očuvanju i popularizaciji lokalnih etnoloških i narodnih tradicija, rukotvorina, kako bi se prihod od turizma u što većoj mjeri zadržao u lokalnoj zajednici. Malo se potiču i prezentiraju mađarska, šokačka i njemačka nacionalna baština i tradicija. U svrhu popularizacije treba izgraditi tematske poučne staze temeljene na etnološkim vrijednostima. Povijest destinacije, muzeji lokalne povijesti, rimski, odnosno turski ostaci mogu se organizirati u jednu tematsku putnu trasu, koju je moguće proširiti i preko granice. Stalna je potražnja za posjetima Kopačkom ritu u Hrvatskoj pa se planira uvođenje plovidbe izletničkim brodom na relaciji Mohač – Kopački rit. Uvođenjem brodske veze, stvorila bi se mogućnost za posjet ovoj dionici Dunava, odnosno za povezivanje s turističkim priredbama i programima na obali rijeke. Turistički potencijal regije nije dovoljno valoriziran i

A védett természeti területekhez kapcsolódó gazdasági tevékenységek

Magyarország

Az elmúlt évtizedek nemzetközi turistaforgalma alapján Magyarországot a 15. helyre sorolták a világ leglátogatottabb turisztikai desztinációi sorában. Közel 70%-ot tesz ki a kereskedelmi szálláshelyeken elsősorban az Európai Unióból érkező vendégek által eltöltött vendégszakai száma. A jövedelmét tekintve azonban Magyarország mégiscs a vezető 15-ben. Mai turisztikai kínálatával, illetve a turisták számát tekintve Magyarország egyre inkább lemarad Európa többi országától.

A Dél-Dunántúl kulturális, táj- és természeti értékei alkalmasak a turizmus fejlesztésére, a turizmusban csak Közép-Magyarország és Nyugat-Dunántúl forgalma előzi meg. A 20. században végbement nagy migrációknak köszönhetően a nemzetiségi összetétel meglehetősen tarka. A magyarok, székelyek és németek alkotta aktív hagyományörző egyesületek között folklór együttesek, népi zenekarok és kórusok találhatóak. A régióban fejlett a hagyományos kézművesség és kézimunka. A tradicionális termékek közül a népi műhelyekben hagyományos szőtteket készítenek. Az ősi mesterségek műhelyeit felújítják, amelyek bemutató múzeumokká alakulnak: a kistérség településein aktívak a fazekasok, kádárok, klumpakészítők, szobrászok és fafaragók, kosárfonók és szövőműhelyek (takácsok).

Fő tevékenységei a borászat és gasztronómia, valamint a kulturális turizmus. A kulturális turizmus fejlesztése során nagy hangsúlyt kell fektetni a helyi népi kézművesség és tradíció megőrzésére és azok népszerűsítésére annak érdekében, hogy a turizmusból szerzett jövedelem egyre nagyobb mértékben a helyi közösségeknél maradjon. Kevésbé ösztönzik és prezentálják a magyar, sokak és német nemzetiségi örökséget, hagyományokat. A népszerűsítésük érdekében a néprajzi értékeken alapuló tematikus tanösvényeket kell kialakítani. A történelmi nevezetességek, helytörténeti múzeumok, római, illetve török emlékek egy közös tematikus útvonalall szervezhetők, amely tovább bővíthető a határon túli területek bevonásával. A horvátországi Kopački-rét iránt folyamatos az érdeklődés, ezért tervezik

trenutno turistička ponuda nije konkurentna. Objedinjavanje tematski i geografski odvojena turistička žarišta u kompleksne turističke proizvode u velikom se broju ne ostvaruje zbog nedostatka suradnje među sudionicima i nedostatka ljudskih resursa. Djelotvorna promocija postojeće ponude ne ostvaruje se dovoljno efikasno zbog nedovoljne koordinacije među različitim regionalnim razinama i nedostatka koordinacije i marketinškog rada. Mala je količina online dostupnih informacija i usluga.

Turistička popularnost područja još uvijek je niska, a iskorištenost rekreacijskog prirodnog potencijala je mala. Velik broj turista na rastuću pritisak okruženja i društva reagira tako da izbjegavaju „pretjerano razvijene“ destinacije, a uslijed efekta preusmjeravanja potražnje skloni su odabiru drugih destinacija. Analiza svjetskog turizma ukazuje na mijenjanje turističkih navika: sve veći značaj ima učestaliji gradski turizam, ograničen na nekoliko dana, čiji su cilj lako dostupni veći gradovi (često s kulturnom motivacijom). Paralelno s time smanjuje se udio dužih putovanja, koji uglavnom služe odmoru. Sukladno tomu raste potražnja u smjeru ekološkog, aktivnog, seoskog i kulturnog turizma.

U jugoistočnom dijelu Baranje, na području Mohača, nalazi se jedna od najljepših šuma poplavnog područja u Europi, Beda-Karapandža. Poplavno područje, koje uslijed izlivanja Dunava i danas funkcionira, stanište je, hranilište i gnjezdište, između ostalih, i rijetkim, visoko zaštićenim ptičjim vrstama. Zahvaljujući tomu, u naseljima blizu poplavnog područja svake su godine gosti povratnici rode. Izuzetno velik broj roda svake godine bira Kölked, iz tog je razloga ovdje uređena demonstracijska lokacija, na kojoj posjetitelji mogu upoznati život, seobu i način ishrane roda: to je Muzej bijele rode. Za posjetitelje koji dolaze na ovo područje muzej predstavlja polaznu točku. Usluge Muzeja bijele rode su u okviru IPA mađarsko-hrvatskog programa prekogranične suradnje u godini 2012. proširene: utemeljena je prirodoslovna knjižnica, za učenike je nabavljena istraživačka oprema koja se može koristiti tijekom programa. Djelatnici Nacionalnog parka Dunav-Drava, u suradnji sa stručnjacima iz Udruge za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek izradili su zajednički edukativni program, čiju osnovu predstavlja novi obrazovni film koji je dopunjen rješavanjem radnih listića i brojnim dodatnim aktivnostima.

U poplavnom se području po označenim stazama mogu raditi pješačke ture, na biciklističkim stazama vlastitim ili biciklom koji se može unajmiti u muzeju, kočijama sa zapregom, a osim toga po Vanjskoj Bedi kanuom, dok se veće udaljenosti mogu obići automobilom. Pješice ili konjskom zapregom može se obići Poučna staza Nagypartosi od ruba naselja Kölked do obale Dunava. Vodeni svijet Vanjske Bede može se posjetiti uz pratnju stručnog vodiča, kanuom. Po Franjinu kanalu, koji otok Mohač obuhvaća s istočne strane također se mogu raditi ture kanuom. Boki-Dunav postaje ribarska demonstracijska lokacija. Možemo upoznati i isprobati ribolovne običaje i pribor naših

egy kirándulójáról beindítását Mohács és a Kopácsi-rét között. A hajóforgalom bevezetése lehetővé tenné a Duna e szakaszának meglátogatását és összekötné a folyópart turisztikai rendezvényeivel, programjaival. A régió turisztikai kínálata nincs kellőképpen értékelve, ezért az jelenleg nem konkurens. A tematikusan és földrajzilag elkülönülő turisztikai csomópontok egyesítése egy komplex turisztikai terméké nagyrészt nem valósul meg a felek együttműködésének, illetve a személyi feltételek hiányában. A meglévő kínálat hatékony promóciója nem elég eredményes a különböző regionális szintek közötti együttműködés, koordináció, valamint marketing tevékenység hiánya miatt. Kevés az online elérhető információk és szolgáltatások száma.

A térség turisztikai népszerűsége még mindig alacsony, a rekreációs természeti lehetőségek kihasználtsága kicsi. A turisták nagy része a környezet és társadalom által ránehezedő nyomás hatására úgy reagál, hogy elkerüli a „túlzottan fejlesztett” helyeket, és az irányított kereslet ellenére más úti célt választ. A nemzetközi turizmus elemzése rámutat a turisztikai szokások megváltozására: egyre nagyobb jelentőséggel bír a gyakori, néhány napra korlátozódó városi turizmus, melynek célpontjai a könnyen elérhető nagyobb városok (gyakori a kulturális motiváció). Ezzel párhuzamosan a hosszú utazások száma csökken, amelyek a pihenést szolgálják. Ezzel együtt nő a kereslet az öko, aktív falusi- és kulturális turizmus iránt.

Baranya délkeleti részén, Mohács térségében található Európa egyik legszebb ártéri erdeje, a Béda-Karapancsa. Az ártér a Duna megáradásával ma is él, táplálkozó-, élő- és fészkelő helye egyebek mellett a ritka és fokozottan védett madárfajoknak. Ennek köszönhetően a környező települések évente visszatérő vendégei a gólyák. Rendkívül sok gólya választja minden évben Kölkedet, ennek köszönhetően kialakítottak egy bemutató teret, ahol a látogatók megismerkedhetnek a gólyák életével, táplálkozási és vonulási szokásaival: ez a Fehér Gólya Múzeum. Az ideérkező látogatók számára ez a múzeum kiindulópontot jelent. A Fehér Gólya Múzeum tevékenységi köre az IPA Magyarország-Horvátország Határon Átnyúló Együttműködési Programnak köszönhetően 2012-ben kibővült: természettudományos könyvtárat hoztak létre, a tanulók számára kutatói felszerelést szereztek be, amelyeket a program keretében használhatnak. A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai az eszéki Zeleni Osijek Természetvédelmi Egyesület szakembereivel együttműködve kidolgoztak egy oktatási programot, melynek alapját egy új oktatófilm alkotja, feladatlapok megoldásával és számos más kiegészítő tevékenységgel kibővítve.

Az ártéren belül kijelölt ösvényeken gyalogtúrákat tehetünk, saját, illetve a múzeumban kölcsönzött kerékpárral a kerékpárutakon túrázhatunk, lovaskocsizhatunk, ezen kívül a Külső-Bédán kenuzhatunk, a nagyobb távolságok pedig autóbusszal tehetjük meg. Gyalogosan, vagy lovas kocsival járhatjuk be a Nagypartosi tanösvényt, Kölked település szélétől a Duna partig terjedően. A Külső-Béda vízi világát szakvezető kíséretében látogathatjuk meg kenuval. A természeti kincsek mellett őseink

predaka. Detaljne informacije o programu mogu se naći na internetskoj stranici Muzeja bijele rode: www.fehergolyamuzeum.hu.

Ekoturisti su uglavnom domaći gosti, ljubitelji prirode, iz najrazličitijih starosnih skupina i društvenog statusa. Pri turističkoj eksploataciji prirodnog okruženja bitan je aspekt očuvanje održivosti, držanje prometa turista u određenim okvirima te jačanje edukativnog i obrazovnog karaktera. Promet turista je teško mjerljiv, budući da je većina usluga temeljena na prirodnim vrijednostima (ture) besplatna. Osim gore navedenog, eksploatacija Dunava u vodenom turizmu je na niskoj razini, nedostaju informacijske ploče, označena mjesta za odmor i kampove, odlagališta smeća, što sve zahtijeva daljnja ulaganja. Izgradnjom infrastrukture za olakšanje orijentacije i opažanje i boljim povezivanjem vrijednosti programa moguće je pridobiti takav sloj turista, čija platežna moć nije zanemariva. Ostvarene investicije u gradske biciklističke staze u velikoj mjeri doprinose razvoju ove vrste turizma. Istodobno treba napomenuti da, premda je Nacionalni park najatraktivniji dio regije, predložena unapređenja treba provesti i na područjima s predivnim krajolikom izvan nacionalnog parka.

Tradicijsko graditeljstvo je u osrednjem ili lošem stanju koje se mora poboljšati. Uglavnom nedostaje interaktivno oblikovanje prema zahtjevima posjetitelja i prilagođavanje invalidima seoskih kuća i muzeja koji prikazuju etnološke vrijednosti i povijesno nasljedstvo. Njihovo trenutno stanje ne može dugoročno održati zainteresiranost djece, odnosno mlađih generacija. U okviru kulturnog turizma zanimanje posjetitelja je veće za obilasku tematskih staza te za osobni doživljaj vezan za etnološke vrijednosti (uporabu oruđa), iskušavanje zanata, nego za pasivno promatranje.

Istaknuta manifestacija mikroregije su Poklade, koje su zahvaljujući velikom interesu prerasle u petodnevnu manifestaciju, međutim zbog nedovoljnog smještajnog kapaciteta teško je goste zadržati u regiji, pa su većina posjetitelja izletnici koji ne provode u mjestu niti jednu noć. Mohački povijesni spomen-park, odnosno manifestacije vezane za rimske tradicije u Dunaszekcső (Lugio) pobuđuju zanimanje i na nacionalnoj i na međunarodnoj razini.

Put bijelog vina Mohač-Bolji samim nazivom otkriva da je specijaliziran za bijela vina i s njima povezanim manifestacijama, a teritorijalno je koncentriran na okolicu Versend, u okviru Pečuške vinorodne regije. U dva središnja naselja vinskoga puta – u Bolju i u Mohaču – ima najviše pružatelja usluga. Vinari još nisu uspjeli postići značajne rezultate na državnoj razini, međutim vinski put čini uistinu zanimljivim nacionalna raznolikost (Srbi, Hrvati, Nijemci) i pripadajući narodni običaji i manifestacije. Zahvaljujući ranijim tradicijama proizvodnje, i ovdje su očuvana sela s brojnim podrumima (Máriakéménd, Szederkény, Bóly, Nagynyárad). U današnje vrijeme

gigantizacijom i komercijalizacijom, a tradicionalis halászat módszereibe, eszközeibe is bepillantást

lehet nyerni egy lefűződőtt holtág partján, a Boki-Duna halászati bemutatóterületen. Bővebb információit a programról a Fehér Gólya Múzeum honlapján találunk: www.fehergolyamuzeum.hu

Az ökoturisták általában hazai vendégek, természetkedvelők, különböző életkorú és társadalmi státuszú emberek. A természeti környezet megnyitásánál a turizmus számára fontos szempont a fenntarthatóság megőrzése, a turistaforgalom megfelelő keretben tartása, az oktató, nevelő programok erősítése. A turisták száma kevésbé mérhető, mivel sok szolgáltatás ingyenes, a túrák a természeti környezetben történnek. A fent említetteken kívül a dunai vízi turizmus alacsony színvonalú, hiányoznak a tájékoztató táblák, a kijelölt pihenő- és kempinghelyek, szemégyűjtők, mindezek további befektetéseket igényelnek. Az infrastruktúra kiépítésével egyszerűbb lenne a tájékoztató, a megfigyelés, és az értékes programelemek jobb összekapcsolásával megnyerhetővé válnának a turistáknak azon rétegei, akiknek a fizetőképessége sem elhanyagolható. A városi kerékpárutak átadásával megvalósuló befektetések nagymértékben hozzájárulnak a turizmus ezen ágának fejlődéséhez. Bár a nemzeti park a régió legatraktívabb része, az ajánlott fejlesztéseket el kell végezni a nemzeti parkon kívüli gyönyörű tájakon is.

A tradicionális építészeti értékek közepes, illetve rossz állapotban vannak, ezért javításra szorulnak. Általában hiányoznak az olyan falusi tájházak, falumúzeumok, amelyeket a látogatók igénye szerint interaktívan alakítanak ki, akadálymentesítettek, amelyek bemutatják a néprajzi értékeket, történelmi örökséget. Ezek a jelenlegi állapotukban nem tudják huzamosabban lekötni a gyerekeket, illetve a fiatal korosztály figyelmét. A látogatók a passzív nézelődés helyett élményeket kívánnak szerezni a tanósvények végigjárása, a néprajzi értékek megismerése során, kézbe venni korhű fegyvereket, kipróbálni mesterségeket.

A kistérség kiemelkedő rendezvénye a Busójárás, amely a nagy érdeklődésnek köszönhetően ötnapos rendezvényé nőtte ki magát, de a kevés szálláshely nem képes hosszabb ideig itt tartani a vendégeket, ezért a látogatók többségét olyan kirándulók teszik ki, akik egy éjszakát sem töltenek el a városban. A Mohácsi Történelmi Emlékhely, illetve a dunaszekcsői római hagyományokra épülő rendezvények (Lugio napok) felkeltették a turisták érdeklődését hazai, de nemzetközi viszonylatban is.

A Mohács-Bóly fehérbor út már a nevében utal arra, hogy a fehér borokra, illetve az azokra épülő rendezvényekre specializálódott. A borút helyileg Versend környékére koncentrálódik, a Pécsi borvidék részeként. A borút két központi helyén – Bólyban és Mohácson – található a legtöbb szolgáltató. A borászoknak még nem sikerült jelentős eredményeket elérni országos szinten, azonban a borút igazán érdekes a nemzetiségi sokszínűsége (szerbek, horvátok, németek), ezek népszokásai, rendezvényei miatt. A

većina gostiju na vinskom putu provodi samo kratko vrijeme (1-3 dana). Gosti, osim degustacije vina, imaju prilike kušati i karakteristična jela ovoga kraja. Čuvena je mohačka riblja čorba (organizira se i natjecanje u kuhanju ribe), kao jedinstvena i raznolika mješavina raznih okusa (mađarski, njemački i srpski).

Hrvatska

Poljoprivreda je najdominantnija grana privrede u području Osječko-baranjske županije vezana uz prirodne resurse, a slijede je šumarstvo, ribogojstvo i lovstvo. Turizam u zaštićenim područjima poput Kopačkog rita tek je u razvoju, kao i seoski i ekoturizam. Također postoji veliki potencijal za razvoj ekopoljoprivrede na obiteljskim gospodarstvima ovog područja. Problem je svakako starija struktura stanovništva i nedostatak informiranosti o mogućnostima ovakvog razvoja te nedostatno poticanje od nadležnih struktura.

Kod korištenja prirodnih resursa za turizam, izuzetno je važno definirati nosivi kapacitet nekog ekosustava. To definiramo kao maksimalni broj turističkih korisnika koji istodobno posjećuju turističko mjesto bez neprihvatljivih poremećaja fizičkog, ekonomskog i socio-kulturnog okoliša, kao i bez neprihvatljivog smanjenja kvalitete zadovoljstva posjetitelja.

Trenutno stanje sektora turizma u Osječko-baranjskoj županiji ocijenjeno je kao nezadovoljavajuće, zbog toga što postoji veliki potencijal (kulturno i prirodno

korábbi termelési hagyományoknak köszönhetően itt is megmaradtak a falvak pincéi (Máriakéménd, Szederkény, Bóly, Nagynyárad). Napjainkban a vendégek többsége kevés időt tölt a borutakon (1-3 nap). A borkóstoláson kívül a vendégek a vidékre jellemző ételspecialításokat is megkóstolhatják. Híres a mohácsi halászlé (halfőző versenyt is rendeznek), valamint egyedi a különböző ízek keveredése (magyar, német és szerb).

Horvátország

Eszék-Baranya megye térségében a természeti forrásokra épülve a gazdaság legdominánsabb ága a mezőgazdaság, ezt követik az erdőgazdálkodás, a haltenyésztés és a vadászat. A turizmus végre fejlődésnek indult a Kopački-réthez hasonló természetvédelmi területeken, így a falusi- és ökoturizmus is. Nagy lehetőség rejlik az öko-mezőgazdaság fejlesztésében a térség családi gazdaságai számára. Mindenképpen problémát jelent a lakosság előregedése, valamint a fejlesztéssel kapcsolatos információk és a felső szervek támogatásának hiánya.

Ha a természeti kincseinket bevonjuk a turizmusba, nagyon fontos megállapítani az ökoszisztéma még elviselhető kapacitását. Így definiálhatjuk az olyan turisztikai felhasználók maximalizált számát, akik egy időben látogatnak egy turisztikai helyre, amely során nem okoznak károsodást sem a fizikai, sem a gazdasági, sem a szocio-kulturális környezetben, eközben nem csökken a látogatók élményszintje sem.

Eszék-Baranya megye turisztikai szektorának jelenlegi állapota nem ad okot a

bogatstvo) koji je turistički neiskorišten. Za prirodu i okoliš to znači da je negativni utjecaj turizma beznačajan ili nepostojeći. Postojeći problemi vezani su prvenstveno uz neodgovorno gospodarenje pojedinim turističkim punktovima, najčešće velikim dijelom uzrokovani nepostojanjem odgovarajuće komunalne i prometne infrastrukture, s ilegalnom izgradnjom.

U programu zaštite okoliša Osječko-baranjske županije, između ostalog, predloženo je da se uspostavi program sustavnijeg gospodarenja postojećim resursima tj. da se napravi inventarizacija, uspostava katastra i atlasa turističkih aktivnosti i atrakcija. Program kaže i da treba razvijati "zelene" turističke sadržaje, odnosno ekoturizam, koji gostu nude priliku za kontakt i upoznavanje s prirodom. Eko-turističku ponudu treba graditi na već postojećim uspješnim aktivnostima, kao što je to Eko centar Zlatna Greda udruga Zeleni Osijek. Treba izraditi detaljnije idejne studije daljnjeg razvoja drugih, već prepoznatih obećavajućih elemenata turističke ponude, što uključuje: zdravstveni turizam (korištenje geotermalnih voda), unapređenje mreže pješačkih i biciklističkih staza, uređenje krajolika oko dvoraca i drugih potencijalnih turističkih točaka, restauracija i revitalizacija napuštenih ruralnih krajeva i njihove tradicionalne arhitekture, razvoj seoskog turizma u kombinaciji s ekološkom poljoprivredom.

Najveća prirodna turistička atrakcija Podunavlja je Park prirode Kopački rit. Broj posjetitelja u parku prirode raste, pa je od 2001. do 2008. narastao sa 5120 na 36.775 posjetitelja, što je značajan porast. Posjetitelji se u parku mogu upoznati s tradicijskim vrijednostima kraja, vrijednostima panonske arhitekture i prirodnim vrijednostima. Moguće je i razgledavanje Posebnog zoološkog rezervata brodovima, pri čemu zaposlenici educiraju posjetitelje o ekološkim vrijednostima cjelokupnog parka te njegove flore i faune. Kopački rit ima velik potencijal za izletnički biciklizam, pa postaje sve omiljenija destinacija cikloturista i biciklista iz svih krajeva svijeta. Svim posjetiteljima koji u park dolaze biciklima na raspolaganju stoji i Internet kutak. Unutar parka prirode nudi se opcija rekreativnog ribolova u zonama Podunavski kanali, crpna stanica Zlatna Greda, Vemeljski Dunavac i rijeka Dunav. Kopački rit je dobra lokacija i za promatranje ptica.

Prema upravi parka, potrebno je osmisliti nove edukativne i turističke sadržaje, obogatiti postojeću posjetiteljsku infrastrukturu, unutar i izvan granica parka (npr. poučne staze) te razviti nove programe koji će posjetitelje zadržati u prostoru parka tako i neposrednog okruženja. U anketama posjetitelja predloženo je i da se organiziraju duži posjeti parku te da se omoguću programi za manje grupe i pojedinačne posjete.

Osim Kopačkog rita, cijelo područje Podunavlja ima potencijal za razvoj ekoturizma i seoskog turizma, a začeci se već vide. Tako na području mjesta Bilje ima oko 180 kreveta, a u Karancu oko 120. Prije deset godina, 2002., u Bilju je bilo tek dvadesetak

meleđedre, mivel nagy potenciál áll rendelkezésre (kulturális és természeti gazdagság), amelyek azonban turisztikailag kihasználatlan. A természetes környezet számára ez annyit jelent, hogy a turizmus negatív hatásai jelentéktelenek, szinte nincsenek. A meglévő problémák elsősorban egyes turisztikai pontok felelőtlen gazdálkodásával kapcsolatosak, ezek kiváltói leggyakrabban a megfelelő kommunális és közlekedési infrastruktúra hiánya és az illegális építkezések.

Eszék-Baranya megye környezetvédelmi programjában többek között felmerült, hogy készüljön program a meglévő értékekkel való rendszerezettebb gazdálkodáshoz, ami azt jelenti, hogy készüljön leltár, telexkönyv és térkép a turisztikai tevékenységekről és attrakciókról. A programban az is szerepel, hogy fejleszteni kell a „zöld” turisztikai tartalmakat, illetve az ökoturizmust, amely során a vendégeknek alkalmuk van a természet megismerésére. Az ökoturisztikai kínálatot olyan már meglévő, sikeres tevékenységekre kell építeni, mint a Zöld Eszék Egyesület Zlatna Gredai ököcentruma. Ki kell dolgozni egy részletes elvi tanulmányt a további fejlesztésről azokra az ígéretes lehetőségekre építve, amelyek már szerepelnek a turisztikai ajánlatokban: az egészség turizmus (termálvizek kihasználása), gyalogösvények, kerékpárutak hálózatának fejlesztése, a kastélyok és más potenciális turisztikai pontok környezetének rendbe tétele, az elnéptelenedett falusi vidékek és azok hagyományos építkezésének megújítása és revitalizációja, a falusi turizmus fejlesztése - kombinálva az ökológiai mezőgazdasággal.

A térség legnagyobb ökoturisztikai attrakciója a Kopácsi-rét Természeti Park. A park látogatóinak száma emelkedik, 2001-2008 között 5120 fő, majd 36.775 látogató kereste fel, amely jelentős növekedést jelent. A parkba látogatóknak alkalma nyílik megismerni a vidék hagyományos értékeit, a pannon építészet és a természet gazdagságát. Lehetőség van a különleges állat rezervátum bejárására hajókkal, amely során a túravezetők tájékoztatják a látogatókat a teljes park ökológiai értékeiről, annak növény- és állatvilágáról. A Kopácsi-rét remek lehetőséget kínál a kiránduló kerékpárosok számára is, így a világ minden tájáról érkező kerékpárosok körében egyre kedveltebb célpont. Minden kerékpáros látogató számára rendelkezésre áll egy ún. internet sarok is. A természeti park területén lehetőség van rekreációra, horgászatra a Duna menti csatornáknál, a Zlatna gredai szivattyútelepnél, a vemelji holtágnál és a Duna folyón. A Kopácsi-rét a madármegfigyelésekre is jó terep.

A park igazgatósága szerint szükség van új ismeretterjesztő turisztikai tartalmakra, a meglévő látogatói infrastruktúra gazdagítására, a park határain belül és azon kívül is (pl. tanösvények). Olyan programok fejlesztésére van szükség, amelyek a látogatókat huzamosabb ideig a parkban, illetve annak közelében tartják. A látogatói kérdőívekben felmerült az igény a hosszabb tartózkodásra, valamint a kisebb csoportok és egyének látogatására is.

A Kopácsi-réten kívül az egész Duna-melléken lehetőség van az öko- és falusi turizmus

ležajeva, a u Karancu niti jedan. Ovakva vrsta turizma je značajna i zbog samozapošljavanja lokalnog stanovništva na području velike nezaposlenosti.

U skoroj budućnosti veliki potencijal za razvoj ekoturizma ima i novoproglašeni međunarodni Rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav. Razvojem odgovarajućih ekoturističkih programa koji su usmjereni prema duljem zadržavanju turista na području rezervata biosfere može se stvoriti izuzetno tržište za lokalne proizvode visoke kvalitete. Jezgra i utjecajno područje su pretežito poljoprivredna područja te je već jasno vidljiv trend proizvodnje "brendiranih" poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda (npr. međimurski krumpir, varaždinsko zelje, slavonski kulen). Ljepota rijeka i njihove okolice te mogućnosti za brojne rekreacijske aktivnosti poput promatranja ptica, sportskog ribolova, kupanja i biciklizma, imaju izuzetan potencijal za privlačenje posjetitelja.

Područje također karakterizira velik broj kulturnih i tradicionalnih manifestacija te snažan regionalni identitet (narodna glazba, običaji, narodne nošnje) koji, zajedno s rekreacijskim aktivnostima, mogu biti zanimljivi za turiste s različitim interesom od kulture i gastronomije do raftinga i biciklizma. Nekoliko većih gradova smješteno je unutar prijelazne zone od 10 km. Hrvatski glavni grad Zagreb i više gradova u susjednim zemljama su unutar jednog do četiri sata vožnje, što ovo područje čini lako dostupnim velikom broju posjetitelja. Članstvo u mreži rezervata biosfere kao međunarodno priznanje vrijednosti ovog prostora stvorit će mogućnost prezentiranja rezervata biosfere kao jedinstvenog turističkog proizvoda međunarodnim posjetiteljima iz veće

fejlesztésére, amelyek kezdeti jelei már láthatók. Így Bellye területén kb. 180 vendégágy, Karancson pedig kb. 120 áll rendelkezésre. Tíz évvel ezelőtt, 2002-ben Bellyén csak 20 vendégágy volt, Karancson egy sem. A turizmus ezen ága a helyi lakosság önfenntartása szempontjából is fontos, hisz magas a munkanélküliség.

A közeljövőben az ökoturizmus fejlesztésére is nagy lehetőség kínálkozik a nemrégiben kinevezett nemzetközi Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum számára. A megfelelő ökoturisztikai programok fejlesztésével - amelyek arra irányulnak, hogy a látogatók hosszabb időt töltsenek a bioszféra rezervátum területén - egyben kitűnő piaca lehetne a helyi magas színvonalú termékeknek. A mag- és átmeneti területek elsősorban mezőgazdasági területek, és már világosan látható a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek „elmárkásodásának” a trendje (pl. muraközi burgonya, varazsdi saláta, szlavón kulen). A folyók és környezetük szépsége, valamint a számos rekreációs tevékenység - úgymint a madarak megfigyelése, sporthorgászat, fürdés, kerékpározás - nagy lehetőséget kínál az érdeklődés felkeltésére.

A területre jellemző még a nagyszámú kulturális és tradicionális rendezvény, valamint az erős régiós öntudat (népzene, szokások, népviseletek), amelyek a rekreációs tevékenységekkel együtt vonzóak lehetnek a különböző érdeklődésű turistáknak, a kultúrától a gasztronómiáig, a raftingtól a kerékpározásig. Néhány nagyváros az átmeneti zónán belül 10 km-re található. A horvát főváros, Záhgráb és több város a szomszédos országokban autóval 1-4 óra alatt megközelíthető, így a térség nagyszámú látogató számára válik elérhetővé. A bioszféra rezervátumok hálózatának tagsága - mint a térség értékeinek nemzetközi elismerése - lehetőséget teremt a bioszféra

udaljenosti te ih privući da se zadržé dulje i posjete različite dijelove rezervata biosfere. Bogata kulinarska, vinarska i općenito izuzetna tradicija proizvodnje hrane poznata u cijeloj Hrvatskoj, jedan je od temeljnih resursa koji se mogu iskoristiti za razvoj.

Odgovarajući programi u kojima mala seoska domaćinstva nude smještaj i prehranu već postoje u dijelovima rezervata biosfere, a restorani sve češće nude tradicionalne proizvode. Područje rezervata biosfere moglo bi postati pokazno područje za druge dijelove Hrvatske koji vide svoju perspektivu u razvoju ekoturizma. Perspektiva razvoja ekoturizma osobito je značajna za dijelove rezervata biosfere koji su bili zahvaćeni ratom te im je potreban poticaj kako bi se ubrzao gospodarski razvoj.

Europski fondovi mogu biti dobra prilika za rješavanje negativnih ekonomskih trendova, pogotovo što već postoji kapacitet u županiji za njihovo korištenje. Posljedice rata i privatizacije se i danas osjećaju, te je potrebno uložiti dodatan napor i sredstva u razvoj ove regije. Nezaposlenost je velika, dok je stanovništvo starije i lošije obrazovano. U Osječko-baranjskoj županiji prisutni su negativni demografski trendovi, te iseljavanje mlađe populacije zbog nedostatka zapošljavanja. Nadalje, zbog ekonomske krize veliki je pritisak na prirodne resurse i njihovo korištenje, pa imamo situaciju prekomjerne sječe i iskorištavanja šuma, zagađenje voda zbog nedovoljnog pročišćavanja i neadekvatnog zbrinjavanja otpada, te još uvijek prisutno, zastarjelo upravljanje rijekama koje se kanaliziraju.

Mogućnosti održivog razvoja

Održivi razvoj spominje se u svim razvojnim dokumentima Osječko-baranjske županije, pa je čak i prvi cilj Strategije razvoja Osječko-baranjske županije održivi razvoj i unapređenje prostora. Prepoznati su problemi zagađenja okoliša, prvenstveno ispuštanje otpadnih voda u rijeke bez pročišćavanja, problem krutog otpada i prekomjerna eksploatacija šuma. Osim problema, prepoznate su i mogućnosti.

Na mađarskoj strani, već se krenulo u smjeru održivog razvoja, proglašenjem Nacionalnog parka Dunav-Drava, ali i poticanjem ekoturizma i tradicionalnih zanata. Ipak, zbog nešto manje naseljenosti, pritisak stanovništva na ovom području je manji. Ovakva vrsta razvoja je definitivno u skladu s EU trendovima, gdje se sve više naglasak stavlja na ruralni razvoj umjesto na razvoj poljoprivrede, čime se žele stvoriti pretpostavke za održivi razvoj ruralnog prostora kroz jačanje i diverzifikaciju gospodarske osnove u komplementarnim djelatnostima poljoprivrede, među kojima je ruralni turizam jedan od opcija razvoja.

Ipak, razvoj ekoturizma i seoskog turizma s obje strane granice je tek u začetku, iako su vidljivi značajni pomaci zadnjih desetak godina. Turistički potencijali još uvijek su nedovoljno iskorišteni u obje zemlje, a nema niti dovoljne koordinacije između ove dvije regije u zajedničkoj turističkoj ponudi. To se dobro vidi i u potražnji za posjete

rezervatum bemutatására, amely mint egyedi turisztikai termék a távoli országokból jött nemzetközi látogatók számára, rávezeti őket, hogy tovább maradjanak és a bioszféra rezervatum egészét tekintésük meg.

A térség kulináris gazdagsága, borászata és általában az élelmiszergyártás kivételes tradíciója egész Horvátországban ismert, egyike azon alaplehetőségeknek, amelyek felhasználhatók a fejlesztéshez. Már vannak szállást és ellátást kínáló kis falusi gazdaságok a bioszféra rezervatum egyes helyein, melyek éttermei egyre gyakrabban kínálnak tradicionális termékeket. A bioszféra rezervatum példa lehetne azon horvátországi területek számára, amelyek perspektívát látnak az ökoturizmusban. Az ökoturizmus fejlesztésének perspektívája különösen fontos a háborúval sújtott területek számára, valamint akiknek szükségük van ösztönzésre, hogy felgyorsuljon a fejlődésük.

Az európai alapok jó lehetőséget kínálnak a mai negatív gazdasági helyzetben, mivel a megyében már van működő kapacitás. A privatizáció és a háború következményei még ma is érezhetők, ezért még több erőfeszítésre és eszközre van szükség a régió fejlesztéséhez. Nagy a munkanélküliség, a lakosság pedig idős és rosszul képzett. Észak-Baranya megyében jelen vannak a negatív demográfiai jelenségek, mint a fiatal generáció elvándorlása a munkanélküliség miatt. Továbbá a gazdasági válság miatt nagyobb a nyomás a természetes forrásokon és azok felhasználásán, ilyen például a mértéktelen fakivágás és az erdők kitermelése, a vízszennyezés, a szennyvíz nem megfelelő mértékű tisztítása és ártalmatlanítása, és még mindig jelen vannak a korszerűtlen folyószabályozási eljárások.

A fenntartható fejlődés lehetőségei

Eszék-Baranya megyében a fenntartható fejlődés minden fejlesztési dokumentumban szerepel, az elsődleges cél a Fejlesztési stratégiában Észak-Baranya megye fenntartható fejlődése és a térség fellendítése.

A problémák ismertek: környezetszennyezés, a szennyvizek folyóba engedése tisztítás nélkül, veszélyes hulladék elhelyezés és az erdők mértéktelen kiszákmányolása. A problémákon kívül azért ismertek a lehetőségek is.

Magyarországon már megindult a fenntartható fejlődés a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság szervezésében, az ökoturizmus és a tradicionális mesterségek ösztönzésével is. Mégis a valamivel kisebb népsűrűség miatt a lakosságon kisebb a teher.

Az ilyen típusú fejlesztéseknél, minden bizonnyal az EU-s trendeknek megfelelően, egyre hangsúlyosabbak a falusi fejlesztések a mezőgazdaság támogatása helyett, mellyel lehetőséget kínálnak a falusi felzárkóztatásra a gazdasági alapok erősítésével és diverzifikálásával, a mezőgazdaságot kiegészítő tevékenységekkel, melyek között a falusi turizmus jó lehetőség a fejlődésre.

Mégis a határ mindkét oldalán az ökoturizmus és a falusi turizmus kezdetleges, még ha

brodovima uzduž Dunava između Nacionalnog parka Drava-Dunav i Kopačkog rita. Mogućnost razvoja ekoturizma je velika, naročito u svjetlu proglašenja međunarodnog UNESCO-va Rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav, koji može poslužiti kao osnovica razvoja, istraživanja i zaštite ovog kraja.

Sam koncept rezervata biosfere UNESCO-a potiče moderan pristup zaštiti prirode, pri čemu se više uključuje lokalno stanovništvo, koje ima direktne i indirektno koristi od zaštite prirode.

Kako je poljoprivreda najznačajnija ekonomska grana ovog područja, njezin utjecaj na okoliš i prirodu je značajan. Predlažemo prelazak na agroekološke mjere i organsku poljoprivredu, čime će se smanjiti utjecaj na prirodu te povećati kvaliteta i cijena proizvoda.

Najveće mjesto, odnosno grad na ovom području je Osijek, koji je pokretač razvoja cijelog kraja kroz svoje ljudske potencijale. Kao sveučilišni centar, Osijek može i treba više pridonositi istraživanjima i praćenjima zaštite prirode na cijelom prostoru Rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav. Postojeća međunarodna suradnja s Mađarskom i Srbijom na zaštiti Podunavlja odličan je preduvjet i za korištenje fondova EU, što je važan mehanizam za postizanje održivog razvoja ovog kraja i zaštitu prirode.

az elmult évtizedben látható is az elmozdulás. A turisztikai potenciál még mindig nincs kellőképpen kihasználva egyik országban sem, és a régiók közötti koordináció sem megfelelő a közös turisztikai ajánlatok tekintetében. Ezt jól szemlélteti a Duna Dráva Nemzeti Park és Kopácsi-rét közti hajós programok iránti érdeklődés.

Az ökoturizmus fejlesztésének lehetőségei nagyok, annak fényében, hogy a nemzetközileg ismert UNESCO támogatásával létrejött a Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum, amely alapja lehet a fejlesztésnek, kutatásnak és a térség védelmének.

Maga az UNESCO bioszféra rezervátum koncepciója ösztönzi a környezetvédelmet, melybe egyre inkább bekapcsolódik a helyi lakosság, számukra hasznos hozhat közvetve és közvetlenül is a környezetvédelem.

Amennyire erős gazdasági ágazat itt a mezőgazdaság, hatása annyira fontos a környezet és a természet szempontjából is.

Indítványozzuk az áttérést a szerves mezőgazdaságra, amivel csökkenthető a környezet terhelése, növelhető a minőség és a termék ára.

A legnagyobb város a térségben Eszék, mely a régió fejlődésének mozgatórugója magas humán potenciáljával. Mint felsőoktatási centrum, Eszék részt tud venni és részt kell vennie a kutatásban, és a támogatnia kell a környezetvédelmet a teljes Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátumban. A már meglévő nemzetközi együttműködés Magyarországgal és Szerbiával a Duna-mente védelmében kiváló alap az EU-s támogatások felhasználásához, ami fontos lépés a fenntartható fejlődés eléréséhez, a környezetvédelemben és a régió fejlesztésében.

Zaključak

U ovom smo pregledu pokušali sakupiti postojeće podatke o prirodnoj i kulturnoj baštini Srednjeg Podunavlja, kako bismo usporedili stanje s obje strane hrvatsko-mađarske granice u novoproglašenom UNESCO-vu prekograničnom Rezervatu biosfere Mura-Drava-Dunav. Smatramo kako se i prirodna i kulturna vrijednost ovog kraja moraju dodatno valorizirati na način da se očuvaju, a po potrebi i obnove (restauriraju). Ovo je područje pod velikim utjecajem čovjeka, prvenstveno kroz poljoprivrednu djelatnost, ali i utjecaj industrije, prometa te naselja. Rijeke Drava i Dunav spajaju prirodne poplavne ekosustave uz svoje obale. Nekadašnje i današnje granice sačuvale su ta područja od intenzivnog razvoja, a danas mogu poslužiti, mudrim korištenjem ovog prostora, kao okosnica održivog razvoja cijelog kraja. Proglašenje prekograničnog UNESCO-va Rezervata biosfere 11.7. 2012. nova je stranica u očuvanju prirodnosti ovog kraja, koja će uključiti lokalno stanovništvo kroz ekološki prihvatljive ekonomske djelatnosti poput ekoturizma i organske poljoprivrede. Osim ovih aktivnosti unutar i u neposrednoj blizini zaštićenih područja, postoji veliki potencijal i u gradu Osijeku i Mohaču kao centrima inovativnosti, istraživanja te kulturnim središtima.

Zárszó

Az áttekintésben megpróbáltuk összegyűjteni a Közép-Duna mente természeti és kulturális értékeinek meglévő adatait, hogy felmérjük a horvát-magyar határon átnyúló, az UNESCO által frissen kinevezett Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátumot. Úgy gondoljuk, hogy a terület kulturális és természeti értékeit fel kell becsülni oly módon, hogy megőrizzük és szükség szerint megújítsuk azokat.

Ezen a területen nagy az emberi ráhatás, elsősorban a mezőgazdasági tevékenység, de az ipari, valamint a közúti forgalom kapcsán is. A Duna és a Dráva folyók természetes ártéri ökoszisztémái a partjaiknál összekapcsolódnak. A valamikori és a jelenlegi országhatárok megvédték e területet az intenzív fejlesztéstől, ma pedig ha megfontoltan használjuk, akkor a fenntartható fejlődés záloga lehet.

A 2012.07.11.-i UNESCO által frissen kinevezett, határon átnyúló Mura-Dráva-Duna Bioszféra Rezervátum új állomást jelent a vidék természetvédelmében, amely majd bekapcsolja a helyi lakosságot az olyan ökológiailag elfogadott gazdasági tevékenységein keresztül, mint az ökoturizmus és a szerves mezőgazdaság. Ezen tevékenységeken kívül a védett területek közelsége is nagy lehetőség, valamint Eszék és Mohács városok is, mint innovatív, kutatási és kulturális központok.

Bibliografija:

- 1) Županijska razvojna strategija osječko-baranjske županije 2011. - 2013.
- 2) Prostorni plan Osječko-baranjske županije 2002
- 3) Program zaštite okoliša za područje Osječko-baranjske županije
- 4) Plan upravljanja parkom prirode Kopački rit, 2011
- 5) Plan gospodarenja otpadom u Osječko-baranjskoj županiji za razdoblje 2007. - 2014. godine, 1996.
- 6) Katalog zaštićenih objekata Ministarstva kulture
- 7) Statistički ljetopis 2011, Državni zavod za statistiku
- 8) Uredba Vlade o proglašenju Ekološke mreže (NN 109/07)
- 9) Državni zavod za zaštitu prirode: predloženi rezervat biosfere: Mura-Drava-Dunav
- 10) Regionalni operativni program Osječko-baranjske županije 2006. - 2013.
- 11) Studija "Kulturne i krajobrazne vrijednosti područja Beda – Karapandža", Direkcija Nacionalnog Parka Dunav Drava (izrađivač Golder Associates, 2012.)
- 12) Monografija Nacionalni park Dunav – Drava (izradio Iványi I., Lehmann A., 2002.)

Bibliográfia:

- 1) Županijska razvojna strategija osječko-baranjske županije 2011. - 2013.
- 2) Prostorni plan Osječko-baranjske županije 2002
- 3) Program zaštite okoliša za područje Osječko-baranjske županije
- 4) Plan upravljanja parkom prirode Kopački rit, 2011
- 5) Plan gospodarenja otpadom u Osječko-baranjskoj županiji za razdoblje 2007. - 2014. godine, 1996.
- 6) Katalog zaštićenih objekata Ministarstva kulture
- 7) Statistički ljetopis 2011, Državni zavod za statistiku
- 8) Uredba Vlade o proglašenju Ekološke mreže (NN 109/07)
- 9) Državni zavod za zaštitu prirode: predloženi rezervat biosfere: Mura-Drava-Dunav
- 10) Regionalni operativni program Osječko-baranjske županije 2006. - 2013.
- 11) Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság – Béda-Karapancsa kulturális és táji értékek (tanulmány) (írta: Golder Associates, 2012.)
- 12) Duna-Dráva Nemzeti Park monográfia (Szerk.: Iványi I., Lehmann A., 2002.)

IPA prekogranični program
Mađarska - Hrvatska

Magyarország-Horvátország
IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program

Prekogranična regija - gdje rijeke spajaju, a ne razdvajaju

„Ovaj materijal je proizveden uz financijsku potporu Europske Unije i Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske Unije. Sadržaj materijala isključiva je odgovornost Udruge za zaštitu prirode i okoliša Zeleni Osijek, Nacionalnog parka Dunav Drava i Javne ustanove agencije za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko – Baranjske županije i ne može ni pod kojim uvjetima odražavati stav Europske Unije i Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske Unije.“

Projektni partneri

Projekt sufinancira Europska unija u sklopu IPA prekograničnog programa Mađarska - Hrvatska

J.U. AGENCIJA ZA UPRAVLJANJE ZAŠTIĆENIM
PRIRODNIM VRIJEDNOSTIMA NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

A projekt a Magyarország-Horvátország IPA Határon Átnyúló Együttműködési Programban, az Európai Unió társfinanszírozásával valósul meg.

**MINISTARSTVO REGIONALNOG RAZVOJA
I FONDOVA EUROPSKE UNIJE
REPUBLIKA HRVATSKA**

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség